

CONGRESBIJLAGEN

Ten behoeve van ALV 56,
bevat gedeelten uit de bijlage van:
Democraat 92/9
Democraat 93/1
Democraat 93/2

Reorganisatie Binnenlands Bestuur

Ten Geleide van het hoofdbestuur

Met het congres over de sociale zekerheid nog voor de boeg –op 28 november as.– bij deze reeds de nota 'reorganisatie binnenlands bestuur' voor het congres dat op 20 maart 1993 zal plaatsvinden in Amersfoort.

In deze congresbijlage treft u eveneens de amendeerbare aanbevelingen aan die zijn afgeleid van de nota.

Amendementen moeten op 8 februari 1993 om 12.00 uur binnen zijn bij het landelijk secretariaat van D66; Bezuidenhoutseweg 195; 2594 AJ Den Haag.

De nota is opgesteld door een HB-projectgroep waarin de volgende personen zitting hadden: Marijke Augusteijn, Cees Bloemendaal, Leo Cornelissen, Jos Elbers, Ingrid van Engelshoven, Henri Goverde, Ruud Hessing, Truus Houtepen, Francisca Ravenstein, Linze Schaap, Olga Scheltema, Annelies Verstand en Han Weber.

Een aantal leden van de projectgroep en hoofdbestuur zijn bereid de stukken desgevraagd toe te lichten tijdens afdelings- of regiovergaderingen. Vanaf 2 december kunt u sprekers aanvragen bij het landelijk secretariaat, 070-3858303.

Wij wensen u een goed debat toe.

Het hoofdbestuur

Inhoud

1. Inleiding	p. 7
2. Uitgangspunten	p. 9
3. Takenpakket	p. 10
4. Regio-indeling	p. 11
5. De positie van gemeenten, regio's en provincies op korte en lange termijn	p. 12
6. Financiën	p. 13
7. Euregio's	p. 14

Hoofdstuk 1 Inleiding

1. Inleiding

De bestuurlijke reorganisatie staat weer volop in de belangstelling. Het onderwerp is daarmee in feite terug van weggeweest. In de afgelopen 100 jaar is de bestuurlijke organisatie van Nederland meerdere malen in discussie geweest. G.A. van Poelje bracht al in 1925 een voorstel voor stadsgewestelijk bestuur. Kort na de oorlog adviseerde de commissie Koelma een vierde bestuurslaag te creëren tussen gemeenten en provincie. Dit stuitte zowel bij de minister als bij de kamer op grote bezwaren: een vierde bestuurslaag werd ongewenst gevonden. In de jaren zeventig en tachtig stond het onderwerp opnieuw hoog op de politieke agenda. Men is toen echter blijven steken in een discussie over blauwdrukken. Met de invoering van de nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) in 1985 kwam een einde aan de modellendiscussie. Bij gebrek aan consensus over een verdergaande oplossing werd besloten de bovenlokale problemen op te lossen met, op vrijwillige basis, samenwerkende gemeenten, de zogeheten WGR regio's. Hoewel na 1985 een groot aantal gemeenschappelijke regelingen in meer eenduidige regio's is gebundeld, is er nog steeds sprake van een onoverzichtelijke lappendeken van gemeenschappelijke regelingen met een gebrekkige democratische controle. Een recent boekje van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) over de regio-indelingen maakt duidelijk dat er naast de 59 WGR regio's, 42 ambulanceposten, 45 brandweerregio's, 64 GGD's, 47 afvalstoffenregio's, 67 volkshuisvestingsregio's, 28 RBA's, 25 politieregio's, 56 schoolbegeleidingsdiensten, 27 ziekenhuisvoorzieningsinstanties, 42 jeugdhulpverleningsregio's, en nog 21 verkeers- en vervoersregio's voorkomen. En dan is dit nog geen limitatieve opsomming. Uit de getallen blijkt de onoverzichtelijkheid van de huidige gemeenschappelijke regelingen. Hieruit blijkt tevens dat de grenzen van de diverse regelingen ook niet samen vallen. De gebrekkige democratische controle is in de eerste plaats te constateren uit de getrapte verkiezingen van de algemene besturen van de WGR regio's door en uit de gemeenteraden. Deze bestuurders hebben een verantwoordingsplicht jegens hun gemeenteraad, niet jegens de kiezer! Zij worden gekozen om het gemeentebelang te behartigen en niet het regiobelang. De praktijk heeft geleerd dat zelfs de gemeenteraadsleden niet goed in staat zijn het beleid van de WGR regio te controleren en te beïnvloeden. Door

schaalvergroting en toenemende complexiteit worden echter wel steeds meer taken op dat bovenlokale niveau uitgeoefend. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren ook tal van functionele regio's van rijkswegen in het leven geroepen, te denken valt aan de vervoers- en politieregio's. In al deze regionale verbanden is de gebrekkige democratische controle evident.

Meer en meer is duidelijk geworden dat een aantal inhoudelijke beleidsterreinen zoals milieu, infrastructuur, economie en ruimtelijke ordening binnen de aanwezige structuur niet adequaat aangepakt kan worden. Dit heeft het besef doen groeien dat op het bovenlokale, regionale niveau niet langer kan worden volstaan met een bestuurlijke hulpstructuur als de WGR. Naast de eerder genoemde gebrekkige democratische controle en veelheid van regelingen zijn er ook andere bezwaren verbonden aan de WGR. Uitgangspunt van de WGR is vrijwillige samenwerking. Dat leidt niet zelden tot vertraging in de besluitvorming, omdat een of meer gemeenten de besluitvorming langdurig kunnen ophouden. Daar waar sprake is van scherpe belangentegenstellingen kan de WGR geen uitkomst bieden. Temeer daar de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor hun financiële middelen volledig van de gemeentelijke bijdragen afhankelijk zijn. Veel besluiten die voor de regio als geheel belangrijk zijn, worden nog steeds door individuele gemeenten genomen. Te denken valt aan de ontwikkeling van "Toplokaties" voor kantoren en de vestiging van culturele centra. Voorts ontbreekt vaak een integrale afweging, doordat voor vele taken aparte samenwerkingsverbanden in het leven worden geroepen. De conclusie is dat er op regionaal niveau een mistige vierde bestuurslaag is ontstaan.

De tekortkomingen van de huidige regionale bestuursstructuur komen het scherpst naar voren in de vier grootstedelijke gebieden maar ook in de andere drie BON-gebieden (Arnhem/Nijmegen, Hengelo/Enschede, Eindhoven/Helmond). Deze gebieden hebben een belangrijke economische motorfunctie (het zogenaamde Knooppuntenbeleid). Ook in de internationale concurrentiestrijd spelen de grootstedelijke agglomeraties een belangrijke rol. Een belemmering daarbij is dat deze gebieden in economisch opzicht wel al een eenheid vormen, met een woningmarkt, een arbeidsmarkt en een op de stedelijke voorzieningen aangewezen verzorgingsgebied, maar dat die belangen nog door de verschillende gemeenten afzonderlijk worden behartigd. Gemeentelijke belangentegenstellingen staan regelmatig een gezamenlijk optreden in de weg. De grote steden hebben te maken met een

cumulatie van sociaal economische problemen, zoals problematische sociale structuren, oude stadswijken, criminaliteit, hoge werkloosheid en concentratie van allochtonen. Enkele grote steden kampen bovendien met aanzienlijke ruimteproblemen die, als regionalisering niet zou slagen, slechts door annexatie opgelost kunnen worden.

Maar ook de financiële problemen groeien vooral de grote gemeenten boven het hoofd. Zij vervullen een centrumfunctie voor hun omgeving. De meeprofiterende randgemeenten betalen echter niet mee aan deze voorzieningen, met alle financiële consequenties voor de grote stad vandien. Echter ook de kleine gemeenten kennen hun financiële problemen. Met een geringer draagvlak dan in de steden moeten zij toch vele functies zien te realiseren in hun gemeente. Ook het perspectief van de Europese integratie heeft aan de discussie een belangrijke impuls gegeven. Daarbij speelde met name de concurrentiepositie van de Nederlandse steden een belangrijke rol.

Eveneens kan de discussie over de bestuurlijke organisatie niet los worden gezien van de door het kabinet in gang gezette "Decentralisatie-impuls". Tal van taken die voor decentralisatie in aanmerking komen, blijken het best op regionaal niveau uitgeoefend te kunnen worden. Een krachtig bestuur op dat niveau wordt dan onontbeerlijk. Ook een nieuw krachtig gemeentelijk bestuur kan een belangrijke rol spelen bij het overhevelen van taken van rijksoverheid naar lagere overheden.

Een ander aspect als men praat over bestuurlijke reorganisatie is het algemene proces van bestuurlijke vernieuwing. Dit is dan niet een directe aanleiding voor de discussie over de organisatie van het binnenlands bestuur, maar speelt op de achtergrond wel degelijk een rol. De problemen rond de verhouding tussen overheid en burger en tussen kiezer en gekozenen kunnen niet buiten beschouwing worden gelaten. De processen van bestuurlijke schaalvergroting, waaronder de regionalisering, moet er toe leiden dat de burger weer betrokken raakt bij het bestuur.

Hieronder wordt ingegaan op de oplossingsrichtingen. Wij formuleren enige uitgangspunten waaraan volgens D66 de regionalisering moet voldoen. Ook bespreken wij het takenpakket van de toekomstige regio's en gemeenten. Wij zeggen iets over de gebieds-afbakening van de regio's. Hieruit volgt de positiebepaling volgens D66 van gemeenten, regio's en provincies op korte en lange termijn. Tot slot gaan wij in op de financiering van deze bestuurslagen.

Hoofdstuk 2. Uitgangspunten

Over de noodzaak tot regiovorming bestaat, zeker in de BON-gebieden, inmiddels een vrij brede consensus. De term regiovorming geeft echter nog niet aan hoe die regio's eruit moeten zien. D66 wil geen allesomvattende blauwdruk bieden. Het verleden heeft geleerd dat blauwdrukken teveel weerstand oproepen en geen recht doen aan bestaande verschillen. Wij verwachten dat de regio Amsterdam een andere bestuurlijke behoefte kent dan de regio Zuid-Limburg. D66 is van mening dat regiovorming een proces is dat van onderop tot stand moet komen. Het regionaal bestuur behoeft dan ook niet overal tegelijkertijd gerealiseerd te worden. Aan de nieuwe regionale besturen zullen zowel (bovenlokale) gemeentelijke taken als provinciale en rijkstaken moeten worden overgedragen. Regionalisering ziet D66 als voorwaarde om de decentralisatie een werkelijke kans te geven. Omdat het werken met blauwdrukken geen begaanbare weg is, is enige ruimte voor differentiatie in taken en bevoegdheden noodzakelijk. Anderzijds moet het rijk daar waar nodig knopen kunnen doorhakken. Er moet sprake blijven van institutionele eenheid, van een gedecentraliseerde eenheidsstaat, met een mogelijkheid tot differentiatie van taken en bevoegdheden. Maar ook differentiatie moet haar grenzen kennen. D66 is daarom voorstander van het formuleren van een aantal keuzepakketten. D66 heeft een aantal uitgangspunten geformuleerd waar volgens haar de regionale bestuursstructuren aan moeten voldoen.

1. Democratie

In de eerste plaats stelt D66 de eis van democratische legitimatie en controle. Op dit punt dient consequent en consistent gestreefd te worden naar een inrichting van het openbaar bestuur waarbij voor elke volwaardige bestuurslaag een directe democratische legitimatie is gewaarborgd. Hiermee kan inhoud worden gegeven aan het in een democratie zo wezenlijke verantwoordingsbeginsel. Maar een werkelijke democratie houdt niet op bij een direct gekozen volksvertegenwoordiging. Er zijn ook andere mogelijkheden om burgers meer bij het bestuur te betrekken. Hierbij denkt D66 onder meer aan het op regionaal niveau instellen van een onafhankelijke ombudsinstantie. Hiertoe kunnen de burgers zich wenden als zij het gevoel hebben dat ze onheus bejegend zijn door de overheid. Eveneens valt te denken aan het mogelijk maken van een correctief referendum: een referendum waarbij de burgers een door de regionale overheid genomen besluit terug kunnen draaien.

2. Aantal bestuurslagen.

D66 vindt drie volwaardige bestuurslagen voldoende. Niet omdat drie een mooi getal is, maar omdat Nederland te klein is om meer dan drie volwaardige rechtstreeks gekozen bestuurslagen, met bijbehorende ambtelijke apparaten te hebben. Nu de concentratie van taken op regionaal niveau zich steeds meer uitkristalliseert en in toenemende mate tot regiovorming zal moeten leiden, betekent dat naar mate die regiovorming voortschrijdt een van de andere bestuurslagen aan betekenis zal gaan inboeten en op den duur verdwijnt, dan wel opgaat in een nieuwe bestuurslaag.

3. Integraal bestuur

Een van de belangrijke redenen voor regiovorming is de terugdringing van de over allerlei samenwerkingsverbanden versnipperde taken. Er is een wildgroei ontstaan van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, functionele regio's, gedeconcentreerde rijksdiensten en sectorale rayons. Deze zullen op moeten gaan in de te vormen rechtstreeks gekozen regionale besturen. Op die manier kan ook het democratisch tekort bij deze functionele regio's (zoals de politieregio's) worden opgeheven.

4. Heldere taaktoedeling

Veel overheidstaken zijn op dit moment over drie bestuurslagen verdeeld, waarbij iedere bestuurslaag een deel van de taak uitoefent (complementair bestuur). In een aantal gevallen is een dergelijke taaktoedeling te vermijden. D66 is van mening dat taken zoveel mogelijk aan een bestuurslaag moeten worden toebedeeld, waarbij de naastliggende hogere bestuurslaag zo nodig toezicht uitoefent. Dit komt de helderheid en doorzichtigheid van het bestuur voor de burger ten goede.

5. tempoverschillen.

Het regionaal bestuur hoeft niet overal tegelijkertijd tot stand te komen. D66 geeft prioriteit aan de totstandkoming van het regionaal bestuur in de in "Bestuur op niveau" (de zgn BON-nota) genoemde stedelijke gebieden en aan de gebieden die nu reeds te kennen hebben gegeven bij deze ontwikkelingen aan te willen sluiten. Hier zijn de problemen dermate urgent en knellend dat daar op zo kort mogelijke termijn een rechtstreeks gekozen regionaal bestuur tot stand moet komen.

6. een geëigende regionale bestuursstructuur. De bestuurlijke reorganisatie biedt de gelegenheid om een regionale bestuursstructuur te creëren die is aangepast aan de eisen van deze tijd en waarbij moet worden gebroken met de traditie van een benoemde voorzitter van raden en staten. De regiovoorzitter zou in ieder geval door de regionaad gekozen moeten worden. De omvang van de regionaad zal in belangrijke mate moeten afhangen van het aantal inwoners van de regio. Belangrijk is wel dat de regionaden niet te omvangrijk worden. Een en ander laat onverlet dat D66 vindt dat de decentrale bestuurslagen uiteindelijk een meer dualistische structuur moeten krijgen, waarbij het dagelijks bestuur een eigen mandaat krijgt van de kiezer, via het kiezen van de voorzitter, en het beleid bepaalt, terwijl de gekozen volksvertegenwoordiging het beleid controleert.

De weg daarheen is echter lang, met name omdat de daarbij behorende rechtstreeks gekozen burgemeester (of commissaris van de koningin) een grondswetswijziging vergt. Ook zal een dualistische structuur omvangrijke wijzigingen in onder meer de gemeentewet nodig maken.

Hoofdstuk 3: Takenpakket

D66 is van mening dat het werken met van bovenaf opgelegde blauwdrukken tot mislukken gedoemd is. Dit geldt zeker ook voor het takenpakket van de toekomstige regio's. Zoals eerder gezegd kunnen de stadsregio's andere bestuurlijke behoeften hebben dan de meer landelijke regio's. Dat heeft ook gevolgen voor het taken- en bevoegdhedenpakket van de desbetreffende regio's.

Zoals in het voorgaande hoofdstuk beschreven vindt D66 dat er in Nederland slechts ruimte is voor drie volwaardige bestuurslagen, naast de Europese laag. Wil de regio er daar een van zijn, moet haar takenpakket dat wel waar maken.

De taken van de regio zullen van alle huidige bestuurslagen moeten komen. Van de gemeenten die taken die langzaam maar zeker een bovenlokaal karakter hebben gekregen.

Provinciale taken die ook op het regionale niveau uitgeoefend kunnen worden zullen door de provincie overgedragen moeten worden. Daarbij rijst de vraag of er voor de provincies voldoende taken overblijven om een volwaardige bestuurslaag te rechtvaardigen. Voor een enkele provinciale taak, waarbij gedacht kan worden aan grootschalige ruimtelijke planning, kan centralisatie in de rede liggen.

Tot slot zal ook het rijk taken aan het regionaal niveau moeten overdragen. Denk bijvoorbeeld aan locatie-gebonden subsidies, exploitatie van

stads- en streekvervoer en het bedrijfsomgevingsbeleid.

Voor de verdeling van taken tussen de verschillende bestuurslagen kunnen de volgende uitgangspunten worden geformuleerd:

1. D66 hanteert bij de toedeling van taken allereerst het subsidiariteitsbeginsel. Dit betekent dat wat lokaal gedaan kan worden, ook lokaal gedaan moet worden en niet op regionaal of rijksniveau.

Gemeenten moeten zoveel mogelijk verantwoordelijk blijven voor zaken die de directe woon- en leefomgeving van haar burgers raken: Onderwijs, welzijn, sociale zorg, cultuur, recreatie en de inrichting en beheer van het openbaar gebied.

Anderzijds moeten taken met een regionaal karakter zoveel mogelijk ook op het regionale niveau behartigd worden.

2. Heldere taaktoedeling. Er zal gestreefd moeten worden naar samenhang in de takenpakketten van gemeenten en de regio. Dat betekent dat zoveel mogelijk taken en bevoegdheden die betrekking hebben op één beleidsterrein bij één overheidslaag terecht moeten komen.

3. Naast de behartiging van eigen taken zal de gemeente ook ingeschakeld moeten worden voor uitvoering en beheer van regionale taken. Voor de uitvoering van taken kan de regio de inliggende gemeenten in medebewind roepen. Daar waar toezicht op de gemeenten wenselijk en nodig is, wordt dit uitgeoefend door de regio.

4. Gemeenten hebben nogal wat taken in de sfeer van exploitatie van bedrijven en instellingen. Hierbij kan gedacht aan het beheer van scholen, sociale werkplaatsen etc. Niet alle gemeenten beschikken over voldoende draagvlak om die exploitatie steeds zelfstandig ter hand te nemen. In die gevallen moet het mogelijk blijven dat gemeenten samenwerkingsverbanden aangaan. Op het gebied van de gemeentelijke beleidstaken ligt dat duidelijk anders. Ook daarvoor is de gemeentelijke schaal in een aantal gevallen te klein. Dan kan echter niet worden volstaan met intergemeentelijke samenwerking op basis van de Wgr. In de inleiding werden reeds de bezwaren die aan een dergelijke samenwerking zijn verbonden beschreven. Daar waar gemeenten te klein zijn om zelfstandig hun beleidsmatige taken uit te oefenen ligt gemeentelijke herindeling dus in de rede.

5. Het regionale niveau is bij uitstek geschikt voor

de strategische visie op het grondgebied. Er moet daarbij zowel aan de inrichting van het gebied als aan de verdeling van functies (industriegebieden, grootschalige recreatie) worden gedacht. Kortom, het omgevingsbeleid in de meest brede zin van het woord vormt de basis van het regionale takenpakket. Op regionaal niveau moet een goede afweging gemaakt kunnen worden tussen lokatiekeuze voor woningbouw, bedrijfsterreinen en grootschalige voorzieningen. Dit in relatie tot het verkeers- en vervoerbeleid en de bescherming van milieu-, natuur- en landschappelijke waarden.

De basis van het regionale takenpakket wordt dus gevormd door de volgende beleidsterreinen:

- a. Ruimtelijke ordening. Voor de ruimtelijke afstemming van de regionale taken is het noodzakelijk dat de regio de bevoegdheid krijgt het streekplan op te stellen. De gemeentelijke bestemmingsplannen worden daaraan getoetst.
- b. Volkshuisvesting. Binnen de regio moet één woningmarkt gevormd worden met een bijbehorend beleid ten aanzien van de verdeling van contingenten, woningdifferentiatie en woonruimteverdeling. Ook de aanwijzing van bouwlokaties is een regionale aangelegenheid.
- c. Verkeer en vervoer. Op regionaal niveau behoort een beleid te worden gevoerd gericht op de bereikbaarheid van woon- en werklokaties en op de vermindering van de automobiliteit. Openbaar vervoer, wegenverkeersnet en parkeerbeleid worden regionale aangelegenheden.
- d. Economische ontwikkeling. Eén van de primaire doelstellingen van de regiovorming is de economische versterking van een aantal stedelijke regio's. Het acquisitiebeleid en de lokatiekeuze en ontwikkeling van bedrijfsterreinen zullen daarom onderdeel moeten zijn van het regionale takenpakket.
- e. Milieubeleid. Ook een coherente uitvoering van het milieubeleid lijkt een typische regiotaak. De vraag is wel of de optimale schaal voor deze taak te sporen valt met de meest wenselijk schaal voor de overige taken.

Om dit omgevingsbeleid in te kunnen vullen zullen de regio's moeten beschikken over een eigen grondbedrijf, naast de gemeentelijke.

6. Op het terrein van de openbare orde en veiligheid zijn in de afgelopen jaren processen van regionalisering in gang gezet. Gezien de processen van schaalvergroting die zich op deze terreinen hebben voorgedaan acht D66 het juist dat beleidsmatige taken op dit terrein op regionaal niveau worden uitgeoefend. Anderzijds is het juist bij deze voor de burger zo essentiële taken van

belang dat zij zo dicht mogelijk bij de burger worden uitgeoefend. Het beheer van de nieuwe regiopolitie, de regionale brandweer etc, moet daarom bij het lokale niveau worden gelegd. De beheersbevoegdheid kan op die wijze onder directe democratische controle van de gemeenteraad worden gebracht.

Hoe zal het takenpakket van de gemeenten in de regio, ook wel gemeenten nieuwe stijl genoemd, eruit komen te zien?

In de eerste plaats blijft de gemeente verantwoordelijk voor de directe woon- en leefomgeving van haar burgers. Het gaat daarbij onder meer om de zorg voor het openbaar groen, maatschappelijke dienstverlening, afvalinzameling en het basisonderwijs.

Daarnaast zullen gemeenten naast de taken die zij reeds verrichten als uitvoerder van rijksbeleid (o.m. bijstandsverlening) ook een belangrijke rol gaan vervullen bij de uitvoering van regionaal beleid. De uitvoerende taken in de sfeer van de woningbouw, stadsvernieuwing, inrichting van bedrijfsterreinen, parkeerbeleid, om er enkele te noemen, zullen aan de gemeenten nieuwe stijl toebedeeld worden.

Ten derde blijft de gemeente natuurlijk beheerder van bedrijven en instellingen, zo nodig in samenwerking met andere gemeenten.

Hoofdstuk 4 Regio-indeling

De noodzaak om tot regiovorming te komen is, zoals hiervoor beschreven, evident. De vraag welke vorm en omvang de regio's moeten krijgen is daarmee nog niet beantwoord. Er dienen zich op voorhand geen herkenbare, helder afgebakende gebieden aan met een eigen identiteit. Uit de verschillende terreinen van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, economie enz volgt niet altijd een duidelijke gebiedsafbakening. Desondanks geldt dat voor de meeste stedelijke agglomeraties de afbakening van het gebied van de regio geen onoverkomelijke problemen oplevert. De centrumgemeenten en randgemeenten zijn vaak zodanig bij elkaar betrokken dat de regiogrenzen zich in veel gevallen reeds duidelijk aftekenen. Ook andere relaties zijn denkbaar. Neem bijvoorbeeld de gemeenten in het Groene Hart. De gezamenlijke betrokkenheid van deze gemeenten bij de natuur- en landschapswaarden van dit gebied geeft de mogelijkheid om te komen tot een Groene Hart regio. Eveneens kan zich in bestaande WGR-verbanden een regionale samenhang van betekenis voordoen, zodat afbakening ook daar voor de hand ligt. Daarnaast kunnen

maatschappelijke relaties een basis vormen voor een regionaal verband.

Regiovorming heeft tot doel samenwerken van gemeenten mogelijk te maken op terreinen waar een strikt gemeentelijke aanpak tekort schiet. Met dit doel voor ogen gaat het er bij de afbakening van regio's vooral om dat de gemeenten zelf in eerste instantie helder maken welke regionale banden van belang zijn. Ook hier geldt dat een groeiproces van onderop de beste kansen biedt om levensvatbare regio's te krijgen. De rijksoverheid moet echter wel kunnen beschikken over een aanwijzingsbevoegdheid, om in die gebieden waar de gemeenten er onderling na een redelijke termijn niet uitkomen, knopen te kunnen doorhakken. Het einddoel is tenslotte een eenduidige bestuurlijke indeling in Nederland te creëren.

Het kan niet zo zijn dat de bottom-up benadering leidt tot een te kleine schaal voor het hierboven beschreven minimale takenpakket. De rijksoverheid heeft de taak om dit te voorkomen. Het bepalend criterium voor de omvang van de regio is de wijze waarop het omgevingsbeleid vorm krijgt. Concreet gaat het erom dat de schaal van de regio's zodanig is dat een goede afweging van zaken als lokatiekeuzes voor woningbouw, bedrijfsterreinen, de realisering van grootschalige voorzieningen en de uitvoering van een effectief milieubeleid, verzekerd zijn.

Bij de afbakening van de regio's zal daarnaast in ieder geval rekening gehouden moeten worden met de zorg voor openbare orde en veiligheid. Dit beleidsterrein vormt, van oudsher, een van de onvervreembare kerntaken van de overheid. Deze activiteiten dienen dan ook democratisch gecontroleerd te worden. Dit betekent dat de regionaal georganiseerde politie en brandweer hoe dan ook in de nieuwe bestuurlijke regio's een plaats moeten krijgen. In een aantal gevallen zal de huidige regionale indeling van politie en brandweer direct passen op de te kiezen regionale structuur. In een ander aantal gevallen zal dat niet het geval zijn; aanpassing van de regionale indeling van politie en brandweer is dan onvermijdelijk.

Hoofdstuk 5 de positie van gemeenten, regio en provincie op korte en lange termijn.

De in de uitgangspunten opgenomen keuze voor drie bestuurslagen leidt ertoe dat er keuzes zullen moeten worden gemaakt.

Voor D66 is altijd het uitgangspunt geweest dat er een bestuurslaag moet zijn, zo dicht mogelijk bij de burger. Daar moeten de uitvoerende en beheerstaken worden uitgeoefend. Het gaat om taken die zo belangrijk voor de mensen zijn, omdat zij hun woon-, werk-, en leefomgeving direct raken. Nog steeds zijn de gemeenten voor dit soort taken het meest aangewezen. Daar is toegang tot bestuurders en ambtenaren ook nog heel direct aanwezig. Op dat niveau kan ook de bestuurlijke betrokkenheid van burgers het meest direct zijn beslag krijgen. Gemeenten zullen hun rol van basiscel in onze samenleving moeten behouden en beter kunnen gaan uitvoeren. Voor de allergrootste gemeenten betekent dat echter dat zij waarschijnlijk beter kunnen worden opgesplitst. De huidige deelgemeenten zullen in het nieuwe regioverband omgevormd worden tot een gemeente nieuwe stijl net als de overige gemeenten binnen het regiogebied. Bij de opsplitsing van de huidige steden dienen delen van redelijke omvang te ontstaan in voor burgers herkenbare geografische eenheden. De oorspronkelijke hoofdgemeente vervalt dientengevolge. De nieuwe gemeenten, ex deelgemeenten, hebben dan ook rechtstreeks te maken met het regiobestuur. De allerkleinste gemeente zullen toch niet aan gemeentelijke herindeling kunnen ontkomen, alhoewel bij aanwezigheid van een regiobestuur de noodzaak om tot grootschalige herindelingen te komen wel vermindert.

Uitgaande van de noodzaak van het behoud van een gemeentelijke bestuurslaag komt vervolgens de regiovorming aan bod. D66 heeft steeds de benadering van onderop beklemd en wil daarbij allereerst het accent leggen op een spoedige totstandkoming van volwaardige regiobesturen in de BON-gebieden. Als enkele (andere gebieden zich daar nu vast bij aan willen sluiten, bestaat daartegen geen bezwaar. D66 bepleit de zo spoedig mogelijke totstandkoming van rechtstreeks gekozen besturen. Als het niet anders kan, is een eenmalige getrapte verkiezing om aan de nieuwe situatie te wennen aanvaardbaar, maar daarna niet meer. Dat betekent dat uiterlijk in 1998 in de BON-gebieden een rechtstreeks gekozen regiobestuur zal moeten gaan functioneren.

In de overige gebieden kan voorlopig nog even op de oude voet worden doorgedaan. Maar ook daar komt regiovorming steeds meer in beeld, zeker als op basis van de aangescherpte wet gemeenschappelijke regelingen de samenwerking ook nog beter kan worden afgedwongen. Als de gebieden overgaan naar de fase van de aangescherpte samenwerking zal deze volgens

D66 noodzakelijkerwijze na vier jaren gevolgd moeten worden door de vorming van een rechtstreeks gekozen regiobestuur. Het is voor ons niet aanvaardbaar dat tot in lengte van dagen met het regime van een aangescherpte wet gemeenschappelijke regelingen wordt gewerkt, maar daar niet de bestuurlijke consequenties aan worden verbonden.

Naarmate de regiovorming voortschrijdt zal de positie van de provincies meer onder druk komen te staan. De regio's zullen immers naast gemeentelijke taken ook alle provinciale taken gaan uitoefenen die daarvoor in aanmerking komen, alsmede de gedecentraliseerde rijkstaken. De huidige provincies kunnen op grond van de nieuwe Provinciewet taken decentraliseren. Op het moment ligt het uiteindelijk oordeel of provinciale taken overgedragen worden bij de provincie. D66 stelt daarom voor de gemeenten, en straks ook de regio, de mogelijkheid te geven Kroonberoep in te stellen tegen afwijzing van de provincie van een verzoek tot taakoverdracht.

Het is heel goed voorstelbaar dat in een aantal provincies de schaal van de regio samenvalt met de schaal van de provincie. In die situatie zou de provincie als regio kunnen gaan functioneren. In andere gebieden zullen er naast een aantal stedelijke regio's, landelijke regio's gaan ontstaan en zal de provincie als zodanig moeten verdwijnen ten gunste van die regio's. Het is daarna een kwestie van naamgeving of de nieuwe regio's, regio worden genoemd of provincie.

De vraag of er tussen het regioniveau en het rijksniveau nog behoefte bestaat aan een landsdeligniveau wordt negatief beantwoord. D66 ziet voor deze laag te weinig substantiële taken om een vierde bestuurslaag, met al zijn bureaucratische elementen, te rechtvaardigen. Veel van de taken die zo'n landsdeel toebedacht kunnen worden, zijn veelal eerder rijkstaken, zoals de planning van grote infrastructurele projecten (Betuwelijn, TGV, enz.). Tevens kan men zich afvragen of de afstand tussen burger en bestuur in een landsdeel niet groter zal zijn dan de afstand burger tot het rijk. Al bij provinciale verkiezingen laat de burger zijn stem bepalen door de landelijke politiek, omdat de provincie bij de burger niet leeft. Wij hebben geen reden om aan te nemen dat dit bij landsdelen anders zal liggen.

Hoofdstuk 6 financiën

De eigen verantwoordelijkheid van de bestuurslaag dient uitgangspunt te zijn. Een verantwoordelijkheid voor de opgelegde en

opgepakte taken met daarbij de verantwoordelijkheid voor de financiering van deze taken. Op het moment bestaan de financiële middelen van gemeenten en provincies uit een algemene uitkering uit provincie- of gemeentefonds, eigen middelen bijvoorbeeld uit belastingopbrengsten en retributies en specifieke uitkeringen. Deze laatste zijn uitkeringen die gekoppeld zijn aan een bepaalde taak. Bij de vorming van regio's zal uitgangspunt moeten zijn dat de regio een eigen belastinggebied toegewezen krijgt om eigen taken te financieren. Dit belastinggebied moet ruimer zijn dan het huidige van provincie en gemeente. Aangezien er in Nederland terecht wordt uitgegaan dat het inkomensbeleid een rijksaangelegenheid is, zal het eigen belastinggebied van de regio wel in kwantiteit en vorm afgebakend moeten worden door het rijk. Hierbij valt te denken aan een verruimde onroerendgoedbelasting. De gemeenten kunnen dan middels een opcentensysteem op deze onroerendgoedbelasting eigen inkomsten genereren.

Toetreding van regio's op de belastingmarkt mag niet leiden tot een hogere belastingdruk. Het rijk zal dan ook zijn belastingen moeten verlagen, wat overigens ook mogelijk is bij een decentralisatie van rijkstaken naar lagere overheden.

Voor het systeem van algemene uitkeringen uit de fondsen staat voorop dat de totale ruimte voor de fondsen nieuwe stijl in principe niet hoger hoeft te zijn dan de totale ruimte van de huidige fondsen. Voor de zelfstandigheid van de verschillende overheidslagen zal het noodzakelijk zijn een apart regiofonds te realiseren. Dit houdt in dat in de overgangperiode naar de nieuwe regio's er drie fondsen zullen zijn; gemeentefonds, regiofonds en provinciefonds. De voeding van die fondsen zal niet hoeven te verschillen van de huidige (als systematiek, niet kwalitatief).

Tenslotte het systeem van de specifieke uitkeringen. Het in gang gezette beleid tot sanering van specifieke uitkeringen moet worden voortgezet. Dit betekent niet dat er geen specifieke uitkeringen meer zullen zijn op termijn. Er zullen altijd maatschappelijke, culturele en fysieke verschillen bestaan en er dus financiële verschillen en behoeften ontstaan. Door stimulering met behulp van financiële middelen zal hieraan aandacht moeten worden gegeven.

De wijzigingen in de financiële verhoudingen zullen ingrijpend en niet eenvoudig zijn. Een groot aantal wetten zal moeten worden aangepast en nieuwe wetten zullen ontworpen moeten worden. Dit houdt in dat er op korte termijn andere

maatregelen genomen moeten worden. In de ontwikkeling van gelegitimeerd verlengd lokaal bestuur in de WGR+ fase naar een gelegitimeerd zelfstandig bestuur (de nieuwe regio) zal in de beginfase de primaire financiering moeten komen van de gemeenten en van de provincie, voorzover er provinciale taken worden uitgevoerd door de regio.

Hoofdstuk 7 Euregio's

Als gevolg van een voortschrijdende internationalisering van onze maatschappij is er behoefte ontstaan aan grensoverschrijdende samenwerking op regionaal niveau. De beleidsterreinen milieu, arbeidsmarkt, ruimtelijke ordening en verkeer houden nu eenmaal niet op bij landsgrenzen. Aan onze landsgrenzen functioneren nu reeds een aantal Euregio's, die ieder hun eigen structuur kennen. Daarbij doen zich afstemmingsproblemen voor ten aanzien van de binnenlandse bestuursstructuur. Bij verdere uitbouw van deze regio's rijst ook het probleem van bestuursverdichting, aangezien de Euregio's niet in de plaats treden van provincie of regio. Het vraagstuk van de democratische legitimatie doet zich hier nog sterker voelen dan bij de bestaande WGR regio's. De indirect gekozen volksvertegenwoordigers hebben hier soms slechts een adviserende stem. In Europees verband zal bezien moeten worden hoe de aan de Euregio's zodanig vorm gegeven kan worden dat zij ingebed kunnen worden in de bestuurlijke structuur van de betrokken landen. Daarbij zou gedacht kunnen worden aan interregionale samenwerking over de grenzen heen.

Aanbevelingen reorganisatie Binnenlands Bestuur

De problemen in het binnenlands bestuur spitsen zich toe op de bovenlokale problemen. De huidige wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt hiervoor onvoldoende instrumenten om deze problemen op te lossen. D66 is dan ook van mening dat een reorganisatie van het binnenlands bestuur op zijn plaats is. Hierbij doet D66 de volgende aanbevelingen:

1. D66 kiest voor 3 volwaardige bestuurslagen binnen de nationale grenzen.
2. Bij de keuze van de nieuwe bestuursstructuur moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:
 - a) Een directe democratische legitimatie voor elke volwaardige bestuurslaag.

- b) Versnippering van taken moet worden voorkomen of opgelost. Op dit moment is er een wirwar van regelingen en samenwerkingsverbanden.

- c) Taken moeten zo veel mogelijk door één bestuurslaag worden uitgeoefend. De naastliggende bestuurslaag kan het toezicht uitoefenen.

- d) D66 streeft naar de vorming van een dualistische bestuursstructuur.

- e) Regioraden mogen niet te omvangrijk worden en de omvang zal afhangen van het inwonertal.

3. Op grond van het bovenstaande kiest D66 voor regio's zoals verwoord in de notitie.

4. De regio's kunnen verschillend van aard en omvang zijn. D66 levert dan ook geen blauwdruk voor een bestuurlijke reorganisatie, maar vindt dat het vernieuwingsproces van onderop moet komen.

5. Het regionaal bestuur zal niet overal gelijktijdig tot stand hoeven komen. Begonnen moet worden met de 7 zogenaamde BON-gebieden. Op zo kort mogelijke termijn dient hier een rechtstreeks gekozen regionaal bestuur tot stand te komen.

6. De taken van de nieuwe regio dienen van de huidige bestuurslagen te komen. Uitgangspunten hierbij zijn:

- a) Wat lokaal kan moet zo veel mogelijk lokaal gebeuren.

- b) De regio moet zich strategisch bezighouden met de inrichting van het gebied en het verdelen van de functies over dat gebied. Kortom het omgevingsbeleid is de basis van het takenpakket van de nieuwe regio (ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, milieu, bedrijfshuisvesting enz.)

- c) De regio wordt in ieder geval belast met de zorg voor politie, brandweer, basisgezondheidszorg en ambulancevervoer.

- d) Naast de eigen taken, worden gemeenten belast met uitvoering en beheer van regionale beleid.

- e) De regio heeft een beperkte toezichthoudende taak op de gemeente.

- f) Op het gebied van beheerstaken kunnen gemeenten samenwerken.

- g) De allerkleinste gemeenten zullen niet aan gemeentelijke herindeling kunnen ontkomen, al zal deze noodzaak bij aanwezigheid van een regionaal bestuur afnemen.

7. In die gebieden waar gemeenten een nauwere samenwerking aangaan op basis van een aangescherpte WGR, moeten uiterlijk na vier jaren directe verkiezingen gehouden worden.

8. Buiten de BON-gebieden is het heel goed voorstelbaar dat in een aantal provincies de schaal van de regio samenvalt met de schaal van de provincie. In andere gebieden zullen er naast een aantal stedelijke regio's, landelijke regio's gaan ontstaan en zal de provincie als zodanig moeten verdwijnen ten gunste van die nieuwe regio's. Het is daarna een kwestie van naamgeving of de nieuwe regio's, regio worden genoemd of provincie.

9. De regio moet een eigen belastinggebied krijgen, groter dan het huidige van provincie en gemeente. Hierbij wordt gedacht aan de onroerendgoed belasting. De gemeenten kunnen voor hun eigen inkomsten opcenten heffen op deze onroerendgoed belasting. Gelijkzeitig zal het rijk zijn belastingen moeten verlagen om een groei van de belastingdruk te voorkomen.

10. D66 zal zich nader moeten beraden op de invulling van de bestuurlijke vernieuwing in de nieuwe regio's en gemeenten, uitgaande van de uitspraken hierover in de notitie.

Europa - Inleiding

Tijdens ALV 56, voorjaar 1993, is een van de twee congresonderwerpen Europa. Het is de bedoeling dat tijdens dit congres de hoofdrichting wordt aangegeven van het D66 Europa-beleid. Hoewel de toekomst van de Europese Gemeenschap hiervan natuurlijk een belangrijk onderdeel vormt, is dit niet de enige pijler waarover gesproken zal worden. Op basis van de conclusies die het congres trekt zal vervolgens in de loop van 1993 het Europese programma worden voorbereid.

De ontwikkelingen in de Europese politiek gaan razendsnel, maar helaas lang niet altijd in een wenselijke richting. Van de euforie over het akkoord van Maastricht van bijna een jaar geleden is weinig over. De Denen verwierpen "Maastricht". Het Franse referendum met de nipte overwinning voor "Maastricht" ligt nog vers in het geheugen. De ratificatie van het verdrag in het Verenigd Koninkrijk hangt aan een zijden draad. Onduidelijk is ook nog of, en zo ja hoe de Denen alsnog binnen boord gehaald zullen worden.

Tegen deze achtergrond achtte het HB het niet verantwoord reeds nu een uitgewerkte amendeerbare congresresolutie aan u voor te leggen. Naar verwachting zal de situatie zich gedurende de komende maanden nog te zeer wijzigen, zodat op dit moment elke uitspraak op een verantwoord laag abstractieniveau in maart 1993 achterhaald kan zijn.

Desalniettemin acht het HB een discussie in de partij over 'Europa' van essentieel belang. Om deze reden heeft het hoofdbestuur reeds in april 1992 het SWB verzocht een notitie te schrijven waarin zo mogelijk alle aspecten van het toekomstig Europa belicht zouden worden. Een breed samengestelde werkgroep ging aan de slag en presenteerde begin september het eerste concept van de notitie 'Europa: Quo vadis?' Tijdens een goed bezochte studieconferentie op 19 september jl. stond dit concept ter discussie. Naar aanleiding hiervan is de notitie enigszins aangescherpt en op een aantal fronten bijgewerkt. Naar het oordeel van het HB kan deze bijgewerkte versie uitstekend dienen als basisstuk voor de discussie in de partij gedurende de komende maanden. Zie bijlage.

In deze Democraat is de volledige tekst opgenomen van de in SWB-verband voorbereide notitie 'Europa: Quo vadis?' Op basis van dit document zal het HB in februari a.s., in het licht

van de dan heersende omstandigheden, een of meer actuele politieke moties presenteren, waarin de mogelijke hoofdlijnen van het D66 Europebeleid worden uiteengezet. Het huishoudelijk reglement laat niet toe dat in een zo laat stadium een officiële amendeerbare congresresolutie wordt voorgelegd.

Gelet op het feit dat de discussie zich tijdens deze ALV tot hoofdlijnen zal kunnen beperken en pas later, ten behoeve van het Europese programma en de buitenland paragraaf van het nationale verkiezingsprogramma, en detail zal worden ingevuld, oordeelde het HB dat bovenomschreven procedure de grootste betrokkenheid en invloed van de leden zou waarborgen.

'Europa: Quo Vadis?'

Inleiding: een veranderend Europa

Europa is niet langer hetzelfde. In korte tijd hebben we het ineensstorten van het 'reële socialisme' in Oost-Europa gezien, het verdwijnen van de fysieke scheiding tussen Oost en West, het oplossen van het Oost-West conflict in ideologische zin, en daarmee het achterhaald raken van de koude oorlog. Waren deze ontwikkelingen nog enigszins voorspelbaar tegen de achtergrond van de toenemende onvrede en spanningen die zich in de Oosteuropese landen vanaf het begin van de jaren tachtig voordeden, veel meer verrast werden we door wat het verdwijnen van de oude situatie aan nieuwe krachten losmaakte. Nationalisme, en etnische en religieuze scheidslijnen (om maar een paar aspecten te noemen) bleken krachten met een groot mobiliserend potentieel in Oost-Europa. Zo groot, dat de middelpuntvliedende effecten ervan lijken te gaan overheersen, en het zoeken naar vreedzame geschillenbeslechting een gepasseerd station lijkt. De Westerse wereld, en in het bijzonder West-Europa, wist daar nauwelijks op te reageren. De reden daarvan was niet alleen dat men onvoldoende voorzien had welke krachten met het wegvallen van de repressie van de socialistische regimes vrij zouden komen, maar ook dat men zelf verwickeld was in een gecompliceerd proces van heroverweging en afbakening van nationale soevereiniteit. Het onvoltooide karakter van de Europese integratie deed zich des te duidelijker voelen, terwijl de NAVO plotseling inadequaet leek. Geen wonder dus dat de reactie van West-Europa op de gebeurtenissen Oost-Europa en de terugslag

daarvan op de eigen Westeuropese situatie een verward en gefragmenteerd karakter droeg. Er werden pasklare antwoorden verwacht, in de vorm van doeltreffend ingrijpen/reageren, in een situatie die volstrekt fluïde en onoverzichtelijk was, waarin oude instrumenten niet meer bleken te functioneren en nieuwe nog in de maak waren. Kortom, speelveld en spelregels van het verkeer tussen de Europese staten en volken veranderden volkomen terwijl de spelers daar onvoldoende op voorbereid waren. Het effect was dat niet doeltreffend en inefficiënt, op verschillende fronten tegelijk, gereageerd werd, waarbij overlapping van inspanningen en misschien zelfs averechts werkende inspanningen onvermijdelijk waren.

Het doel van deze notitie is bouwstenen te verschaffen voor de discussie in de partij over de nieuwe uitdagingen die op West-Europa, en derhalve op Nederland, afkomen. Daarbij zal een breed scala van onderwerpen, lopende van het conflict in ex-Joegoslavië tot de gevolgen van het Verdrag van Maastricht en de consequenties daarvan voor de nationale bestuurlijke verhoudingen op tafel komen. Waren er vroeger twee gescheiden circuits, dat van het veiligheidsdebat en dat van het debat over de Europese integratie, deze lijken nu ineens te vloeien in een 'Europa-debat' waarin economische, (veiligheids-)politieke en culturele elementen bij elkaar komen. Pasklare antwoorden zal deze notitie niet opleveren, misschien ook omdat de huidige situatie juist alleen maar tot pragmatisme en flexibiliteit noopt. Het gecompliceerde karakter van de situatie maakt verdere reflectie echter des te noodzakelijker. Overigens is deze notitie een samenvattende weergave van een reeks discussies die in een SWB-studiegroep heeft plaatsgevonden.

De ontwikkelingen in Oost-Europa en de betrokkenheid van West-Europa daarbij.

Een van de belangrijkste constatering met betrekking tot Oost-Europa, waartoe gemakshalve ook de ex-USSR wordt gerekend, is misschien wel dat deze landen niet meer over een kam te scheren zijn. In de periode van voor de val van de Muur was West-Europa gewend over Oost-Europa te denken als een monolithisch blok. De wereld was verdeeld in West, Oost en Zuid. Deze rigide benadering van de Oosteuropese werkelijkheid was niet zo vreemd, omdat de Oosteuropese landen wat de belangrijkste determinanten van de interstatelijke verhoudingen, de economie (handel) en de veiligheidspolitik,

betreft tot dezelfde ordening behoorden. Het algemene kenmerk van de centraal geleide economie en het behoren tot Comecon en Warschaupact maakten dat de Oosteuropese landen als een geheel beschouwd konden worden. Uiteraard was men in het Westen op de hoogte van de enigszins afwijkende situaties waarin landen als Joegoslavië, Albanië en Roemenië zich bevonden, maar die details waren niet van belang voor het Westerse beleid ten opzichte van Oost-Europa. Een van de consequenties daarvan was dat, toen de bovengenoemde bepalende kenmerken van Oost-Europa verdwenen, het Westen zich in eerste instantie onvoldoende bewust was van het verschil in problematiek dat bestond tussen de Oosteuropese landen. Het probleem van de Oosteuropese landen was, zo redeneerde men in West-Europa, hoe de overgang te maken van een één-partij staat met een centraal geleide economie naar een op democratische principes gebaseerde markteconomie. De nieuwe relatie tussen Oost en West werd voornamelijk gezien in de vorm van economische samenwerking, waarbij in eerste instantie overdracht van technische kennis centraal zou staan.

Drie jaar na de val van de Muur is duidelijk dat de zaak niet zo eenvoudig is, en dat het verdwijnen van de totalitaire systemen in Oost-Europa (veiligheids-) politieke en maatschappelijk problemen meebrengt die zowel de bevolkingen van die landen zelf als West-Europa voor geheel nieuwe problemen stelt. Zo gaat het er, om een voorbeeld te noemen, niet meer alleen om in welke vorm de economische samenwerking met de Oosteuropese landen gegoten moet worden, via uitgebreide Europa-akkoorden (dit zijn associatie-akkoorden zoals de Gemeenschap die al langer kent, maar met een politieke component die een zeker perspectief op toetreding inhoudt) met de Europese Gemeenschap of via volledig lidmaatschap. Maar het gaat ook om de vraag in welke mate West-Europa politiek betrokken wil (en kan) zijn bij Oost-Europa, en om de vraag of het een invloed heeft op het ander. Met andere woorden is het gewenst op korte termijn tot een EEG-lidmaatschap van een aantal Oosteuropese landen te komen om de pas verworven grondbeginselen van de democratie en de vrije markteconomie stevig te verankeren in een groot en sterk samenwerkingsverband van soortgelijke landen? Bij deze vraag dringt een vergelijking met de situatie van Griekenland, Portugal en Spanje in de jaren zeventig zich op: het EG-lidmaatschap van die landen had tenslotte ook belangrijke politieke achtergronden. Inmiddels is wel duidelijk geworden dat de

problemen in ex-Joegoslavië, (ex-!)Tsjechoslowakije en de ex-USSR nog een geheel andere dimensie hebben. Minstens even belangrijk als de kwestie van Westeuropese steun aan de transformatie van de Oosteuropese plan-economieën tot markteconomieën is de vraag hoe West-Europa moet reageren op het met geweld gepaard gaande uiteenvallen van staten. In welke mate is West-Europa bereid zich politiek te committeren aan de al of niet vreedzame politieke emancipatie van de volken van het vroegere Oostblok uit een totalitair systeem, en welke instrumenten zijn daarvoor het meest geschikt? Het probleem bij het beantwoorden van die vragen is dat de bestaande Westerse organisaties, zoals NAVO, WEU en CVSE vooral gericht waren op de verhoudingen tussen staten terwijl de actuele conflicten in Oost-Europa zich vooral voordoen binnen staten. Dit zijn derhalve conflicten waarvoor het bestaande volkenrecht niet direct handvatten biedt, en nieuwe rechtsprincipes ontwikkeld moeten worden. Op de vraag of West-Europa zich politiek moet committeren is wel met 'ja' geantwoord, maar dit 'ja' blijkt nog zo moeilijk om te zetten in de praktijk, zoals het falen van de bemoeienissen van de Gemeenschap en de CVSE met de crisis in ex-Joegoslavië duidelijk maakt, dat tegelijkertijd ook weer twijfels over die politieke wil ontstaan.

De belangrijkste aanzetten tot een heroriëntatie van Europa op het organisatorische vlak lijken vooralsnog te liggen in de oprichting van de Noord Atlantische Samenwerkingsraad, waarmee de NAVO voorlopig aangetoond heeft over de flexibiliteit te beschikken om zich aan een veranderende situatie aan te passen, en de politieke versterking van de CVSE en de Raad van Europa. Dat dit op sommige punten concurrerende organisaties gezien lijken, is van weinig belang. De snelle ontwikkelingen in Europa en de veelzijdigheid van het veranderingsproces maken het bestaan van een veelheid van organisaties geen overbodige luxe. Zelfs indien die organisaties bij tijd en wijle in elkaars vaarwater opereren is dat nog te verkiezen boven inertie, en te begrijpen in het licht van het fluïde karakter van de situatie. Het is echter van belang op een punt een onderscheid te maken, nl. tussen militair en niet-militair optreden. D66 is van mening dat voor militair optreden door West-Europa in internationale conflicten buiten het NAVO-verdragsgebied de VN/VR-paraplu vooralsnog een sine qua non is. Voor zover het de niet-militaire betrokkenheid van West-Europa bij dergelijk conflicten betreft (in de vorm van geschillenbeslechtingmechanismen, monitormissies, toezien op de naleving van

handelsembargo's, "peace-keeping" etc.) behoeft geen voorkeur voor een organisatie uitgesproken te worden. Wat de NAVO niet kan doen kan mogelijk door de WEU gedaan worden, terwijl NAVO en WEU aanvullend kunnen zijn op of instrumenteel kunnen zijn voor de CVSE. Voorlopig moet West-Europa alle voorhanden zijnde instrumenten zo optimaal mogelijk gebruiken, zonder zich druk te maken over de lappendeken die daardoor ontstaat. Het kan zelfs zo gesteld worden dat al deze organisaties misschien wel nodig zijn om tegemoet te komen aan de hooggespannen politieke verwachtingen van het vroegere Oostblok.

Etnisch-nationalisme als bron voor politieke mobilisatie

De etnisch-nationalistische conflicten in ex-Joegoslavië en de ex-USSR hebben duidelijk gemaakt dat het centrale politieke probleem niet zozeer gelegen is in handhaving van de bestaande grenzen als wel in de vreedzame oplossing van territoriale geschillen, dat wil zeggen het uitonderhandelen van territoriale geschillen zonder dat de politieke en economische stabiliteit daarbij gevaar loopt. Etnische en nationalistische sentimenten kunnen niet zonder meer ter zijde geschoven worden als anachronistisch en regressief, maar moeten indien zij op vreedzame wijze tot uitdrukking gebracht worden neutraal en onbevooroordeeld tegemoet getreden worden. Een complicerende factor daarbij is wel dat veel van de nieuwe politiek geografische eenheden die ontstaan nog steeds etnisch heterogeen zijn. Zowel in de CVSE als in de Raad van Europa wordt aan het bestaan van etnische heterogeniteit en de rechten van etnische minderheden aandacht geschonken. Het debat concentreerde zich in eerste instantie op het bieden van juridische bescherming aan minderheden door middel van het vastleggen van een aantal internationaal aanvaarde principes, en het creëren van procedures en instanties waarop een beroep gedaan kan worden indien de rechten van etnische minderheden geschonden worden. Hoewel in de bezorgdheid om het oorlogsgeweld in het voormalige Joegoslavië deze thema's enigszins op de achtergrond zijn geraakt is het belangrijk dat West-Europa op dit punt de dialoog met Oost-Europa voortzet. Omdat het vinden van oplossingen voor de problematiek van etnische minderheden zo nauw verbonden is met de wijze waarop een zich ontwikkelend democratische politiek bestel deze minderheden weet te accommoderen is hier voor de Westeuropese landen een belangrijke rol weggelegd. Zo zouden zij bijvoorbeeld niet alleen kunnen aangeven hoe

minderheden in eigen land maatschappelijk geïntegreerd zijn, als separate groep of middels op niet-etnische basis georganiseerde politieke partijen en organisaties, maar ook welke opties de overheden openstaan in hun beleid ten opzichte van etnische minderheden. Daarbij moet wel in het oog gehouden worden dat de problematiek van de integratie van migranten-minderheden niet geheel dezelfde is als die van de vreedzame co-existentie van 'historische' etnische minderheden in een etnisch heterogene staat.

Overigens zou in verband met de etnische problematiek erkend moeten worden dat de politieke betrokkenheid van West-Europa bij de conflicthaarden in Oost-Europa niet alleen voortkomt uit bezorgdheid om de situatie van de mensenrechten in die landen en uit de vrees dat conflicten zich kunnen uitbreiden naar gebieden (Griekenland, Turkije) ten opzichte waarvan West-Europa morele en formele verplichtingen heeft maar ook uit welbegrepen eigenbelang in de vorm van het vermijden van een "spillover" van deze conflicten naar West-Europa in de vorm van grootschalige vluchtelingenstromen en economische migratie. Wat de factoren die daaraan ten grondslag liggen ook zijn, feit is dat in West-Europa een afnemende maatschappelijk acceptatie van migranten te constateren is. Het lijkt dan ook nodig dit in het denken over zowel de etnisch-nationalistische als de algemene economische problematiek in Oost-Europa mee te nemen. Het antwoord op de toenemende onrust over de grote aantallen migranten lijkt voorlopig opvang in de regio te zijn. Dat betekent echter niet dat West-Europa gevrijwaard wordt van de financiële consequenties van het probleem: de landen in de regio kunnen de benodigde financiële hulpbronnen, juist omdat ze in een economisch transformatieproces verwickeld zijn, immers niet opbrengen. Overigens gaat het ook bij opvang van migranten in de regio slechts om symptoombestrijding. Nog belangrijker is het ontwikkelingsproces van deze landen te steunen, waardoor de economische prikkel voor potentiële migranten afneemt. West-Europa zal onder ogen moeten zien dat de kosten van het op gang brengen van economische ontwikkeling aanzienlijk, maar noodzakelijk, zullen zijn. Dit besef is volgens D66 nog onvoldoende doorgedrongen, waardoor de financiële inspanningen vooralsnog achterblijven. Terzijde moet worden opgemerkt dat het thema migratie wijder is dan de problematiek van ontheemden en economische migranten uit Oost-Europa. De situatie aan de zuidgrens van de Europese Gemeenschap is in dat opzicht minstens even zorgwekkend.

Waar vreedzame geschillenbeslechting te kort schiet of te laat komt zullen bestaande internationaalrechtelijke principes, zoals het principe van non-interventie in de interne aangelegenheden van andere staten, opnieuw onderzocht moeten worden. In het conflict tussen de Iraakse staat en de Koerden in het noorden van Irak werd, onder auspiciën van de Veiligheidsraad, aan dit principe een nieuwe interpretatie gegeven. Waar het om een conflict op het grondgebied van Europa gaat heeft West-Europa voor het actief ontwikkelen van antwoorden in situaties waarin de schending van mensenrechten op gespannen voet staat met het principe van non-interventie en met de wens militair ingrijpen te vermijden, zoals in het concrete geval van ex-Joegoslavië, een meer dan gewone verantwoordelijkheid. Hoe lang kan West-Europa het verantwoorden de inzet van eigen militairen te vermijden door te wijzen op internationaalrechtelijke (en uiteraard strategische) complicaties van een militaire interventie, terwijl alle diplomatieke inspanningen om het conflict in te perken op niets uitlopen en mensenrechtenschendingen systematische vormen zijn gaan aannemen? Non-interventie lijkt steeds meer slechts te begrijpen vanuit eigenbelang, en derhalve als volkenrechtelijk principe achterhaald. Met erkenning van het recht op interventie in interne aangelegenheden in situaties van systematische mensenrechtenschendingen, uiteraard onder VN/VR-paraplu, is overigens nog niet de vraag beantwoord wanneer dit ook een morele plicht wordt.

De rol van de Europese Gemeenschap ten opzichte van Oost-Europa

Keren we terug van de dramatische situatie in ex-Joegoslavië en enkele republieken in de ex-USSR naar de minder gewelddadige situatie van de overige landen van Oost-Europa dan blijkt de voornaamste concrete vraag voor de Europese Gemeenschap te zijn in welke mate zij tegemoet wil komen aan de aspiraties van deze landen om op korte termijn het lidmaatschap te verkrijgen. D66 is van mening dat de Europese Gemeenschap de wens van de Visegradlanden en Slovenië, als we met de meest ontwikkelde staten beginnen, om lid te worden positief tegemoet moet treden. Tegelijkertijd moet worden erkend, ter bescherming van de Oosteuropese leden in spe en ter bescherming van de Gemeenschap zelf, dat een volledig lidmaatschap voorlopig nog niet gerealiseerd kan worden. Noch de economische noch de politieke voorwaarden zijn in de hierboven genoemde landen op dit

moment vervuld om een volledig lidmaatschap aan te kunnen. Het openen van de grenzen met bijvoorbeeld de Visegradlanden betekent of een wegconcurreren van de daar bestaande bedrijven of vereist zodanige financiële overdrachten van de Gemeenschap naar die landen dat de Gemeenschap zelf schade oploopt, in die zin dat de begroting van de Gemeenschap sterk onder druk komt te staan. Als gevolg daarvan kan de politieke steun voor de Gemeenschap afnemen. Het tot stand brengen van een juridische, institutionele en economische infrastructuur die aan de ontwikkeling van een markteconomie ten grondslag ligt, vergt de nodige tijd. Het belang daarvan moet niet onderschat worden en de Gemeenschap zal zich niet om puur politieke redenen door de Oosteuropese landen onder druk moeten laten zetten. Het voorbeeld van Griekenland spreekt in dit opzicht boekdelen. Opgenomen in de Gemeenschap om een terugval in een militaire dictatuur te voorkomen is Griekenland niet of nauwelijks in staat gebleken aan de economische en institutionele vereisten voor een volwaardig lidmaatschap te voldoen (in dat opzicht zou een vergelijking met de situatie in bijvoorbeeld Hongarije als denkoefening niet zo gek zijn: is de situatie in Hongarije werkelijk zoveel ongunstiger als in het huidige Griekenland?).

Bovenstaande betekent niet dat de aspiraties van de Visegradlanden niet serieus moeten worden genomen. Dat kan door de recent afgesloten Europa-akkoorden niet als een eindstation te beschouwen, maar ze voortdurend aan de mogelijkheden van beide zijden aan te passen. De associatie wordt op die manier een graduele ontwikkeling naar het volledige lidmaatschap toe. De dynamiek van de relatie zal zodanig moeten zijn dat de betrokken landen zelf beseffen dat het goed is dat ze naar het lidmaatschap toegroeien. Daarnaast zullen op het politieke vlak voldoende effectieve samenwerkingsverbanden ontwikkeld moeten worden (en hier komen we terug bij de CVSE, de Raad van Europa, de NAVO), opdat de Gemeenschap niet als enig zaligmakende organisatie wordt gezien.

Indien het bovenstaande als uitgangspunt genomen wordt dan lijkt de vraag naar de 'grens' van Europa voorlopig weinig actueel. Behalve Rusland hebben nog geen GOS-landen te kennen gegeven tot de Gemeenschap te willen toetreden. Hoewel D66 zelfs de mogelijkheid van een lidmaatschap van Rusland op langere termijn zeker niet wil uitsluiten, ligt een dergelijk lidmaatschap niet voor de hand gezien het feit dat

deze staat zelf een potentiële regionale economische grootmacht is. Voor een aantal van de overige GOS-staten lijkt een oriëntatie op Rusland of andere toekomstige economische grootmachten, zoals China en India, meer voor de hand te liggen.

De Europese Unie: quo vadis?

De hierboven geschetste ontwikkelingen in Oost-Europa lijken voldoende argumenten te bieden voor een verdergaande politieke integratie van de twaalf landen van de Gemeenschap. Hoe kan immers aan alle problemen en verwachtingen van de Oosteuropese landen het hoofd geboden worden indien de Westeuropese landen slechts met een kakofonie van stemmen weten te reageren. Toch verloopt de ratificatie van het Verdrag van Maastricht, waarmee de politieke unie tot stand moet komen, moeizamer dan door de regeringen van de twaalf lidstaten gehoopt. Is de (internationale) politieke context tussen het begin van de onderhandelingen over de Europese Unie en nu zodanig gewijzigd dat een politieke unie minder gewenst is of is dat omdat de burgers van de twaalf lidstaten een andere perceptie hebben van de noodzaak van de politieke en monetaire unie?

De internationale politieke context lijkt een afwijzing van het Verdrag niet te verklaren. Een van de belangrijkste impulsen voor de EPU was de wens het verenigde Duitsland politiek in te bedden in Europa, zoals de oorspronkelijke opnemings van de BRD in de EEG de economische inbedding van het naoorlogse gedeelde Duitsland moest garanderen. Deze wens, die overigens juist ook door Duitsland gedeeld wordt, blijft onverminderd van kracht. Ook hebben de internationale ontwikkelingen (Oost-Europa, de Golfoorlog, het vredesproces in het Midden Oosten) verwachtingen ten aanzien van de Europese Gemeenschap gecreëerd die een verdergaande politieke vervlechting vereisen. Tegelijkertijd is het echter zo dat de Gemeenschap, doordat de (veiligheids-) politieke unie nog niet voltooid is, op veel momenten niet in staat is gebleken aan deze verwachtingen te voldoen, waardoor wellicht in de Gemeenschap een gevoel van falen in eigen kunnen ontstaat. In dat verband zou het wellicht nuttig zijn de critici van het Europese politieke optreden de vraag te stellen wat de crisis op de Balkan aan spanningen te weeg zou hebben gebracht tussen de Westeuropese staten indien er geen geïnstitutionaliseerde politieke samenwerking bestond. Ten aanzien van de monetaire unie geldt dat de recente valuta-crisis eens te meer duidelijk

heeft gemaakt wel belang de interne markt bij een gemeenschappelijk munt heeft.

Wat de afstand tussen burgers en regeringen betreft is echter wel degelijk iets aan de hand, hoewel het resultaat van het Deense referendum daar nu juist weer niet zo'n goed voorbeeld van is. De Deense situatie is niet verrassend als die in historisch perspectief wordt geplaatst. Ook bij de toetreding van Denemarken tot de EEG was de marge tussen voor- en tegenstanders klein, en de Deense standpunten hebben die ambivalentie over de Europese integratie ook altijd tot uitdrukking gebracht.

D66 heeft het verdrag van Maastricht tot nu toe positief beoordeeld als het maximaal haalbare op dit moment. De situatie in Denemarken, Frankrijk en het VK vormen geen reden dit standpunt te herzien. Toch is het belangrijk stil te staan bij de bezorgdheid van de burgers van deze lidstaten, en blijkens onderzoek ook van de Nederlandse burgers. Deze burgers voelen zich namelijk in toenemende mate onveilig tegenover hun bestuurders en dat is een fundamenteel democratisch probleem. Het verdrag van Maastricht heeft aan het licht gebracht dat het formele, technocratische concept van Europa kwetsbaar is, door de afwezigheid van identificatie met Europa. Juist in een periode van afnemende interesse in de politiek in het algemeen is dat een gevaarlijke ontwikkeling. Erkend moet worden dat zolang niet zoiets als een Europese identiteit wordt gevoeld, de nationale parlementen een hoofdrol zullen moeten blijven spelen. De parlementaire democratie blijkt voor veel burgers te zeer verbonden met de natie(-staat).

Het verzet tegen het verdrag van Maastricht ligt in de eerste plaats aan de grote afstand tussen burger en bestuur. Daar nauw mee verbonden is het gevoel dat de besluitvorming in de Gemeenschap ondoorzichtig zou zijn, en volgens weinig democratische procedures tot stand zou komen. Ten slotte zou de regelgeving die het resultaat is van dit besluitvormingsproces ondoorzichtig zijn. Al deze twijfels samen creëren een legitimiteitscrisis, die in Denemarken zelfs tot een negatieve uitslag van het referendum over het verdrag van Maastricht geleid heeft. Het Deense 'nee', hoewel te betreuren vanuit het gezichtspunt dat D66 het verdrag van Maastricht als een aanvaardbaar resultaat beschouwt, is positief te waarderen vanuit het idee dat het goed is dat bovengenoemde twijfels nu duidelijk boven tafel gekomen zijn. Het valt te hopen dat dit aanleiding is tot serieuze reflectie, en mogelijk van heroverweging van bepaalde oriëntaties van

de Gemeenschap. Het is belangrijk aan het voeren van deze discussie vast te houden, zelfs indien de ratificaties in de overige lidstaten wél probleemloos blijken te verlopen. Erosie van de Gemeenschap van onderop, d.w.z. vanuit de maatschappij, moet immers worden voorkomen. Wordt dit proces niet stopgezet dan zal het bij een eerstvolgende gelegenheid waarbij de Europese burgers gevraagd wordt zich uit te spreken over de voortgang van het integratieproces, des te hardnekkiger blijken. Het is daarom noodzakelijk de hierboven geformuleerde twijfels nader te bekijken.

Subsidiariteit van Europese regelgeving

Subsidiariteit kan vrij vertaald worden als besluitvorming op een passend, maar in beginsel zo laag mogelijk politiek niveau. In deze omschrijving komen de noties van effectiviteit (bijvoorbeeld bij het grensoverschrijdend karakter van de problematiek waarop het beleid van toepassing is), efficiëntie (wanneer een Europese aanpak schaalvoordelen oplevert) en betrokkenheid van de burger (waarbij legitimiteit en handhaafbaarheid van de regelgeving een rol spelen) samen. D66 juicht dan ook toe dat iedere activiteit van de Gemeenschap in de toekomst aan de toets van het subsidiariteitsprincipe onderworpen zal zijn. Het verdrag van Maastricht noemt het principe van de subsidiariteit expliciet in de artikelen over de Europese Gemeenschap en maakt dit begrip daarmee juridisch toetsbaar. Iedere Gemeenschapsactiviteit zal aan het Europese Hof van Justitie voorgelegd kunnen worden met de vraag of de Gemeenschap daarmee wel aan het principe van de subsidiariteit tegemoet komt. De vraag waar regelgeving moet plaatsvinden is echter in eerste instantie een politieke afweging.

Formeel zal het verdrag van Maastricht op het punt van de subsidiariteit dus meer waarborgen scheppen dan onder het huidige verdrag bestaan. Waarom komt de roep om subsidiariteit dan juist nu op?

In de eerste plaats speelt de versnelling van de totstandkoming van de interne markt een rol. Het tempo van communautaire regelgeving m.b.t. de interne markt, het tempo waarin de burgers in de dagelijks praktijk ermee geconfronteerd worden, kan in deze fase snel het gevoel veroorzaken 'dat alles vanuit Brussel geregeld wordt'. Overigens betekent dat in concreto wel dat het onbehagen van de burger veel meer voorkomt uit wat er onder het oude verdrag (van Rome) al bestond dan uit wat het nieuwe verdrag (van Maastricht) toevoegt.

In de tweede plaats kan een zeker onbehagen over het nut van Europe(e)s(ε) beleid/regelgeving ontstaan doordat die zelden precies voldoet aan de nationale behoeften. Dit beleid/deze regelgeving is nu eenmaal de uitkomst van een onderhandelingsproces tussen twaalf lidstaten met een verschillend niveau van economische ontwikkeling en verschillende sociaal-economische en culturele tradities. Het resultaat daarvan zal soms verder gaan dan wat men nationaal had willen regelen, soms ook minder ver. Dat laatste is voor Nederland onder andere het geval bij het Europese milieubeleid. De prijs van meer of minder vergaande regelgeving moet opwegen tegen eerder genoemde voordelen van vergrote effectiviteit, verhoogde efficiëntie en de emanciperende werking van Europese regelgeving (d.w.z. wanneer regelgeving op Europees niveau in bepaalde lidstaten mogelijk maakt dat überhaupt iets wordt gedaan op een bepaald beleidsterrein). De oplossing van dit dilemma kan niet zijn tegen voorgestelde regelgeving die niet exact overeenkomt met de Nederlandse prioriteiten 'nee' te zeggen, omdat andere lidstaten dan hetzelfde zullen gaan doen bij hun prioriteiten. Dat is nu eenmaal het onderhandelingskarakter van het integratieproces. De kosten van het integratieproces komen niet alleen tot uitdrukking in het feit dat Nederland (na dertig jaar netto-ontvanger van de Gemeenschap geweest te zijn) nu netto-betaler wordt maar ook in de hier aangeduide immateriële prijs. De afweging van kosten en baten kan echter niet alleen op het niveau van individuele regelgeving gemaakt worden maar moet juist ook het integratieproces als geheel omvatten. Overigens speelt deze factor een rol of het nu om communautaire of intergouvernementele regelgeving in het kader van de politieke en justitiële pijlers van de Europese Unie gaat.

Ten slotte speelt bij het ontstaan van twijfel aan de noodzaak van regelgeving op Europees niveau de vraag of en in welke mate de integratie van de markt en de economische politiek dwingen tot integratie op terreinen waar niet primair de rationaliteit van de markt geldt, zoals bijvoorbeeld het onderwijs-, het cultuur- en het welzijnsbeleid, maar ook op het terrein van het buitenlands- en veiligheidsbeleid. Behoud van culturele (nationale) differentiatie blijken burgers overal als een belangrijk goed te beschouwen omdat het direct verband houdt met de eigen identiteit. Integratie in de vorm van harmonisatie is op deze terreinen niet vanzelfsprekend, maar kan in de vorm van informatieuitwisseling en coördinatie wel aantrekkelijk zijn. Hierover blijken veel mis-

verstanden te bestaan. Het is daarom belangrijk te onderstrepen dat het verdrag van Maastricht op de terreinen van onderwijs, cultuur en gezondheid harmonisatie van wetgeving uitdrukkelijk uitsluit. Verdergaande integratie van het buitenlands- en veiligheidsbeleid lijkt op het niveau van de individuele burger minder omstreden, waarschijnlijk ook omdat de totstandkoming van de politieke unie samenvalt met een periode in de geschiedenis waarin door landen buiten de Gemeenschap een sterk beroep op de Twaalf doen, en gemeenschappelijk handelen noodzakelijk en vanzelfsprekend lijkt. Dat het gemeenschappelijk buitenlands beleid desondanks in de praktijk maar moeizaam tot stand komt heeft vaak meer te maken met de wens van politieke leiders zich te profileren dan met het sterk uiteen lopen van vitale nationale belangen.

Transparantie van politieke besluitvorming

Gebrek aan doorzichtigheid van het besluitvormingsproces en van de regelgeving die daaruit voortvloeit blijft voor D66 een punt van zorg. Gelukkig heeft de Europese Raad van Birmingham (oktober 1992) dit zelf onderkent en aangegeven dat een op meer inzicht gebaseerd publiek debat over de activiteiten van de Gemeenschap grotere transparantie vergt. D66 kan slechts hopen dat het hier niet gaat om een obligaat gebaar naar de Europese burgers. D66 zal er voortdurend op moeten aandringen dat er reële betekenis aan deze woorden gegeven wordt.

De betekenis van de Europese integratie voor de nationale bestuursstructuur

In het kader van het debat over subsidiariteit rijst ook de vraag naar de consequenties van 'Maastricht' voor de bevoegdheden van de lagere overheden in Nederland. Op deze vraag is geen eenduidig en definitief antwoord te geven. Waar door het Verdrag van Maastricht bevoegdheden van het nationale naar het Europese niveau verschuiven is het effect in feite gering: in beide gevallen zijn de lagere overheden afhankelijk van een hoger bestuursniveau, en zullen hun bestuurlijke handelingen zich hoogstens uitstrekken tot de uitvoering van regelgeving. Daarbij maakt het niet zoveel uit of dit uitvoering is van regelgeving die in de Nederlandse context tot stand gekomen is, of van regelgeving die Europese richtlijnen implementeert. Waar de lagere overheden wél regelgevende bevoegdheden hebben, zoals in Nederland op het gebied van milieu, kan het verdrag van Maastricht

het overdragen van bepaalde bevoegdheden van het subnationale niveau naar het Europese niveau betekenen. Het is echter niet goed duidelijk waarom dit een punt van specifieke zorg voor D66 zou moeten zijn. Subsidiariteit kan, consequent toegepast, twee kanten op werken: soms zullen bevoegdheden bij regionale overheden terecht komen, in andere gevallen zal regelgeving op Europees niveau plaatsvinden.

Het subsidiariteitsprincipe heeft trouwens nog een dimensie die in het actuele debat weinig aandacht krijgt, maar voor D66 wel interessant is. Dit betreft de vraag hoe dit principe zich verhoudt tot de door D66 voorgestane decentralisatie. Zal bij nadere uitwerking van het subsidiariteitsprincipe, in combinatie met het toenemende belang van de Europese regio's binnen de Gemeenschap de behoefte aan regiovorming in Nederland een impuls krijgen? Betrokkenheid van de regio's bij Europese besluitvorming lijkt voor landen als de BRD en Spanje betekenisvol maar voor Nederland, vanwege de omvang en de mate van culturele homogeniteit van ons land, minder. Overigens is het Nederlandse belang niet gediend bij directe invloed van regio's in de Europese besluitvorming, immers hoe groter het aantal andere actoren hoe kleiner de invloed van elk van hen. Indien echter het regionale niveau op den duur toch een substantiële rol gaat spelen in de besluitvorming van de Gemeenschap zou dit gevolgen kunnen hebben voor de Nederlandse bestuursstructuur, in die zin dat de behoefte aan grotere dan provinciale eenheden zich van bovenaf opdringt. Ten slotte in het een fictie dat de nationale staten op korte termijn zouden verdwijnen, of dat opsplitsing van nationale staten (België?) c.q. afsplitsing van regio's (Catalonië? Lombardije?) bevorderend voor de Europese integratie zou zijn.

Het democratisch tekort

D66 heeft tot nu toe steeds op het standpunt gestaan dat om het democratisch gehalte van de besluitvorming in Brussel te verhogen de positie van de Commissie van de EG en het Europese Parlement versterkt moeten worden. Op dit punt voldoet het Verdrag van Maastricht niet aan de wensen. Toch vindt D66 dat voldoende vooruitgang geboekt is om te kunnen instemmen met het resultaat van 'Maastricht'. Twee vragen zijn echter van belang. De eerste daarvan is of de Nederlandse politiek zich niet soms achter het geconstateerde democratisch deficit verschuilt om de beïnvloedings- en controlemechanismen die haar ter beschikking staan effectief aan te wenden. Zolang het democratisch gat op

communautair niveau niet gedicht is, en de Raad daar het centrale besluitvormende orgaan vormt, zal democratische controle ten dele moeten plaatsvinden door de nationale parlementen. Dit past ook bij de gedachte dat voor veel burgers helaas de nationale parlementen het primaire politieke identificatie-object blijven. Frequenter contact met Europese parlementariërs, hoewel dit het gevaar van 'nationalisering' van het Europees Parlement versterkt, kan daarbij van nut zijn. Gezien de nog altijd geringe belangstelling voor het Europese beleid, dat primair als buitenlands beleid wordt beschouwd, (en derhalve vanuit electoraal oogpunt minder interessant) is de vraag gerechtvaardigd of politici op dit punt niet meer de hand in eigen boezem moeten steken. Het argument dat veel besluitvorming in Brussel meerderheidsbesluitvorming is, en derhalve toch niet door een Nederlandse tegenstem tegengehouden kan worden snijdt maar zeer ten dele hout. Aan besluitvorming gaat immers een proces van beleidsbeïnvloeding vooraf, waarin Nederland zijn positie kan uitleggen en zijn overtuigingskracht kan aanwenden om medestanders te vinden. Een effectievere democratische controle op nationaal niveau op de Europese besluitvorming vereist evenwel een andere organisatie van het werk van Tweede Kamerleden, waarbij zij meer informatie vooraf eisen en de betrokken bewindspersoon met een mandaat naar Brussel sturen. D66 zou zijn traditionele standpunt dat het democratisch tekort primair opgeheven moet worden door vergroting van de bevoegdheden van het Europees Parlement dan ook moeten nuanceren. Het besef dat het dagelijks handelen van de burgers steeds meer wordt beïnvloed door regelgeving op Europees niveau, moet, zolang het Europees Parlement toereikende bevoegdheden ontbeert, er toe leiden dat nationale politici dan maar de verantwoordelijkheid voor het besluitvormingsproces op Europees niveau op zich nemen. Dit mag echter niet betekenen dat het streven naar optimale bevoegdheden voor het Europees Parlement, en naar het verkleinen van de kloof tussen burger en Europees Parlement op de achtergrond raakt.

De tweede vraag die in dit verband gesteld kan worden is of, wanneer het om de zeggenschap van de burger gaat, naast het vermeende te lage democratische gehalte van het besluitvormingsproces de rechtszekerheid van de burger niet minstens zo'n belangrijke plaats inneemt. Deze vraag wordt des te actueler met de voltooiing van de interne markt. In de toekomst zal niet zozeer de totstandkoming van nieuwe regelgeving als wel de verbeterde uitvoering van

de regelgeving centraal staan, en dan is het belangrijk dat de burger een transparante en snelle rechtsgang ter beschikking staat. Hetzelfde geldt in nog sterkere mate waar het de intergouvernementele samenwerking in het kader van de politiek unie betreft. De problemen die in het kader van de uitvoering van het Schengenakkoord gerezen zijn, nl. het gebrek aan mogelijkheden voor de burger op Europees niveau 'zijn recht te halen', zijn daarvan een voorbeeld. Het lijkt daarom nodig om in de toekomst bij de strijd voor verdere democratisering het accent te blijven leggen zowel op verbetering van de democratische controle op de totstandkoming van besluiten als op de (verbeterde) mogelijkheid van de burger de correcte uitvoering van de betreffende regelgeving af te dwingen.

Verbreiding versus verdieping

Ten slotte is het nodig kort in te gaan op het thema verbreiding versus verdieping van de Europese Gemeenschap. Met dit thema wordt gedoeld op de spanning tussen uitbreiding van de Gemeenschap met meer landen enerzijds en de institutionele en inhoudelijke ontwikkeling van de Gemeenschap anderzijds. De toetreding van de EVA-landen op een termijn van drie, vier jaar is vrijwel zeker, en zal vermoedelijk kunnen plaatsvinden zonder substantiële institutionele aanpassingen. Slechts het antwoord op de vraag waarvan deze landen lid gaan worden, de unie zoals in het nu voorliggende verdrag van Maastricht voorzien, de unie van een op de een of andere manier gemodificeerd verdrag, of slechts van de Gemeenschap, is op dit moment niet geheel duidelijk meer. Gezien de wens van D66 het verdrag van Maastricht in werking te laten treden is het logisch vooralsnog van de eerste optie uit te gaan. Het is echter om andere dan de bovengenoemde redenen toch belangrijk om bij de toetreding van de EVA-landen stil te staan. De toetreding van de EVA-landen lijkt namelijk een effectief drukmiddel, omdat de toetreding van deze rijke landen door vrijwel alle partijen gewenst wordt, om de door D66 zo gewenste versterking van het Europees Parlement tot stand te brengen.

Een moeilijker vraag is welke landen na de EVA-landen gaan toetreden, op welke termijn zij dat zullen doen, en welke consequenties dit kan hebben voor de verdergaande institutionele en inhoudelijke ontwikkeling van de Gemeenschap. Eerder is al aangegeven dat toetreding van landen uit het voormalige Oostblok niet overhaast moet plaatsvinden, opdat de Gemeenschap geen

nieuwe leden binnenhaalt die de Gemeenschap nog niet aankunnen. Anderzijds moet duidelijk zijn dat, zo gauw deze landen wel aan de economische, institutionele etc. vereisten voldoen zij moeten worden opgenomen in de Gemeenschap. Niet alleen is de Gemeenschap zich dit op basis van haar oorspronkelijke politieke doelstellingen verplicht, ook blijkt het perspectief op toetreding in de huidige situatie van de Oosteuropese landen een leidraad te bieden.

Een interessante variant op de verbreding versus verdieping discussie is de idee van een mini-Europa. Dit zou in feite betekenen dat verdieping met versmalling gepaard zou gaan de landen die een verdergaande integratie voorstaan zouden als kopgroep versneld voortgaan met de EMU (en de EPU), terwijl de overige lidstaten voorlopig niet verder zouden gaan Europese Akte. D66 is van oordeel dat het streven in eerste instantie gericht moet blijven op een integratieproces met alle twaalf (of meer). Mocht een aantal lidstaten echter fundamentele problemen met het integratieproces houden dan mag een mini-Europa niet op voorhand worden afgewezen. Het Europa a la carte dat daardoor ontstaat is misschien wel het pragmatische antwoord dat het Europa van het jaar 2000 nodig heeft.

Gebruikte afkortingen

CVSE	= Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
EPU	= Europese Politieke Unie
EVA	= Europese Vrijhandels Associatie (leden: Zweden, Noorwegen, Finland, IJsland, Oostenrijk en Zwitserland)
VN/VR	= Verenigde Naties / Veiligheidsraad
Visegrad-landen	= Polen, Hongarije en Tsjecho-Slowakije

CONGRES

ALV 56 aanvullende mededelingen

Hieronder volgt een **herzien congresreglement** voor de Algemene Ledenvergadering (ALV) op 20 maart 1993, naar aanleiding van de herzieningen van Statuten en Huishoudelijk Reglement zoals aangenomen op ALV 55 op 28 november 1992. Hiermee vervalt het congresreglement op blz. 25 van de congresbijlage van Democraat nr. 92/9.

Ook vindt u in deze bijlage de voorstellen voor de **contributieregeling en de regiobijdrage-regeling**. Moties en amendementen hierop kunnen worden ingediend tot uiterlijk maandag 8 maart 1993 om 12.00 uur.

Moties en amendementen op de **aanbevelingen m.b.t. Bestuurlijke Reorganisatie**, zie de congresbijlage 1 in de Democraat 92/9 op blz. 14 en 15, kunt U indienen tot maandag 8 februari 1993 om 12.00 uur.

Aanvullende informatie omtrent **vacatures**, waaronder een profielschets voor het SWB-bestuur, treft u ook in deze bijlage.

Voor ALV 56 kunt U het **standaardformulier moties en amendementen** gebruiken dat de laatste jaren heeft gegolden. Het nieuwe formulier dat als bijlage G bij het nieuwe Huishoudelijk Reglement komt, is nog niet beschikbaar.

Een **bestelbon** voor **congresboek A** vindt U achterin deze bijlage. In dit congresboek staan de moties en amendementen op de aanbevelingen m.b.t. Bestuurlijke Reorganisatie, alsmede de gegevens van de kandidaten die zich hebben aangemeld voor besturen en commissies.

Correctie op de twee voorstellen 'Instellingsbesluit Stemadviescommissie Tweede Kamer en Europees Parlement':
Overall waar staat 'de ALV van 13, 14 februari 1993' vervangen door: 'de ALV van 20 maart 1993'.

ALV-55 – GEKOZEN LEDEN BESTUREN EN VASTE COMMISSIES

DB/voorzitter. Wim Vrijhoef
DB/vice-voorzitter-politiek. Marijke Augusteijn (herkozen)
DB/1e penningmeester. Linze Schaap (herkozen)
DB/2e penningmeester: Arjen Ros

PSVI-bestuur: Ingrid van Engelshoven, Liesbeth Mulder
SWB-bestuur. Jos Janssen, Fnts Prakke

Programmacommissie. Bert Bakker
Financiële commissie: Nico Tates
Landelijke verkiezingscommissie. Rose v/d Avort, Gerik Oberman
Rapportagecommissie: Arno v/d Avort, Henk Smit
Geschillencommissie: Leo Zegwaard

CONGRES

CONGRESREGLEMENT ten behoeve van de algemene ledenvergadering (ALV) 56 van D66 op 20 maart 1993 in 'De Flint' in Amersfoort.

Ter uitvoering van artikel 89 lid 6 van het huishoudelijk reglement heeft het Hoofdbestuur het navolgende congresreglement vastgesteld voor de 56ste ALV op 20 maart 1993.

- Art.1 Het congres van **20 maart 1993** in Amersfoort is een algemene ledenvergadering in de zin van art. 70 van het huishoudelijk reglement.
- Art.2 Moties en amendementen met betrekking tot de onderwerpen, vermeld op de congres-agenda dienen, met uitzondering van de actuele politieke agenda.
- te zijn vastgesteld door een ledenvergadering (LV), hetgeen moet blijken uit ondertekening door twee betrokken bestuursleden, voorzitter en secretaris, of te zijn voorzien van vijftientig handtekeningen (met vermelding van lidmaatschapsnummer) van leden van D66;
 - uiterlijk, doch liefst eerder, op **maandag 8 februari 1993 om 12.00 uur** in de juiste vorm op het landelijk secretariaat van D66 te zijn ontvangen;
 - uitsluitend in getypte vorm te zijn opgesteld op het daartoe in het (oude) huishoudelijk reglement als bijlage afgedrukte standaardformulier.
- Art.3 Moties en amendementen met betrekking tot de contributieregeling en de regiobijdrage-regeling dienen.
- te zijn vastgesteld door een LV, hetgeen moet blijken uit ondertekening door twee betrokken bestuursleden, voorzitter en secretaris, of te zijn voorzien van vijftientig handtekeningen (met vermelding van lidmaatschapsnummer) van leden van D66,
 - uiterlijk, doch liefst eerder, op **maandag 15 maart 1993 om 12.00 uur** in de juiste vorm op het landelijk secretariaat van D66 te zijn ontvangen;
 - uitsluitend in getypte vorm te zijn opgesteld op het daartoe in het (oude) huishoudelijk reglement als bijlage afgedrukte standaardformulier.
- Art.4 Actueel Politieke Moties dienen.
- te worden voorgesteld door tenminste 5 leden, hetgeen moet blijken uit ondertekening door betrokkenen (met vermelding van lidmaatschapsnummer) leden van D66,
 - uiterlijk te worden ingediend op **donderdag 18 maart 1993 om 12.00 uur** bij de rapportagecommissie in de juiste vorm;
 - bij voorkeur in getypte vorm te zijn opgesteld op het daartoe in het (oude) huishoudelijk reglement als bijlage afgedrukte standaardformulier.

CONTRIBUTIEREGELING

De contributieregeling van D66 is gebaseerd op het uitgangspunt van 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten', een wezenskenmerk van de partij. Ieder jaar werd een lijstje opgesteld van belastbare inkomens en bijbehorende contributieverplichtingen. Het Hoofdbestuur (HB) wil van deze strakke lijstjes af. D66-leden kunnen immers zelf hun draagkracht wel bepalen, uitgaande van hun verantwoordelijkheidsbesef. Met het voorstel voor de contributieregeling voor 1994 wil het HB u meer eigen verantwoordelijkheid laten en u tegelijkertijd een aantal richtbedragen (leidraden) voor de hoogte van de contributie geven. Met dit specifieke bedrag kunt u ook direct zien wat D66 wel en niet met uw geld kan doen.

Het Hoofdbestuur

CONGRES

CONTRIBUTIEREGELING 1994

Gewone en buitengewone leden (*)

- Met onderstaande richtlijnen kunt u zelf de hoogte van uw contributie bepalen. Leden betalen hun contributie naar draagkracht.

Voor:	bij een belastbaar inkomen van:	financiert u:
40 gulden	(minimumbedrag)	Administratie; partijblad Democraat
90 gulden	25.000 of minder	én afdracht aan regio's
150 gulden	25.000 - 40.000	én gerichte ledenopvang; verdere verbeteringen in organisatie en communicatie
220 gulden	40.000 - 60.000	én verdere verbeteringen in verkiezings- en ledenwerfcampagnes
300 gulden	60.000 - 80.000	meer edities Democraat; meer actuele informatie aan leden
meer dan 300 gulden	80.000 en per 10.000 50,- meer	én verwezenlijking doelstellingen op lange termijn.

Minimumcontributie = 40 gulden
Gemiddelde contributie = 125 gulden

- Nieuwe leden:
U betaalt het lopende en de nog komende kwartalen van het eerste kalenderjaar. Voor ieder kwartaal is een kwart van de jaarlijkse contributie verschuldigd. Het minimumbedrag voor het laatste kwartaal is 25 gulden. Voor de betaling dient u gebruik te maken van de acceptgirokaart die u krijgt toegestuurd. U wordt verzocht de contributie per omgaande te voldoen.
- Samenwonende of gehuwde D66-leden:
U kunt ieder 10 gulden van uw contributie aftrekken. U behoudt dan beiden uw volledige lidmaatschapsrechten, maar u krijgt per editie één partijblad Democraat, één regioblad en één afdelingsblad toegestuurd. U dient dit eenmalig schriftelijk te melden aan het Landelijk Secretariaat.
- Betaalt u in één jaar 3.300 gulden of meer aan contributie, dan kunt u voortaan worden vrijgesteld van contributie-verplichtingen.
- Indien de minimumcontributie van 40 gulden per jaar nog als te hoog wordt ervaren, kunt u zich schriftelijk (en vertrouwelijk) tot de penningmeester van het Hoofdbestuur wenden. Er kan dan vermindering of ontheffing van de lidmaatschapsgelden worden verleend.
- De contributie kan in termijnen worden betaald. Daartoe kunt u uw (post)bank machtigen voor een overboeking per kwartaal naar D66, o.v.v. 'contributie' en uw lidmaatschapsnummer. U dient een ondertekende kopie van deze machtiging op te sturen naar het Landelijk Secretariaat.
- Voor de betaling dient u gebruik te maken van de acceptgirokaart die u telkens vóór aanvang van het nieuwe kalenderjaar krijgt toegestuurd. U wordt verzocht de contributie per omgaande, en uiterlijk op 1 februari, te voldoen.
- Eenmaal betaalde contributie kan niet worden teruggevorderd.
- De contributie is als gift aftrekbaar van de inkomstenbelasting.

* Buitengewone leden zijn leden die niet de Nederlandse nationaliteit hebben, niet in Nederland wonen en bovendien minimaal 18 jaar oud zijn

CONGRES

REGIOBIJDRAGE-REGELING: MEER GELD VOOR REGIO'S

De Algemene Ledenvergadering (ALV) stelt ieder jaar de regiobijdrage-regeling vast, op voorstel van het Hoofdbestuur. Volgens de systematiek van de regeling krijgt iedere regio een gelijk vast bedrag en daarbovenop een bedrag per betalend lid. Het voorjaarscongres van 1992 heeft het Hoofdbestuur (HB) gevraagd een commissie in te stellen om deze systematiek kritisch te bekijken. De commissie is vervolgens breed samengesteld: de leden hadden een functie in een grote en een kleine regio, een grote en een kleine afdeling en het HB. Eind 1992 heeft ze haar advies uitgebracht. De commissie vindt 'de huidige verdeling van de regio-afracht de best mogelijke en meest objectieve'. Zij constateert verder dat er gemiddeld 43 procent van de regiobijdrage van het HB naar de afdelingen wordt doorgesluisd. Regio's hebben daarnaast mogelijkheden eigen inkomsten te verwerven: bij de (leden van) fracties en de leden van de regio. De commissie roept regio's op meer gebruik te maken van mogelijkheden van externe financiering ('sponsoring'). Zij ziet vooralsnog geen reden om vooruitlopend op staatsrechtelijke wijziging de vier grote steden alvast een bepaalde aparte status toe te kennen en voorbij te gaan aan de problematiek van de kleine afdelingen'. De commissie heeft het HB de volgende voorstellen gedaan:

1. Houd vast aan de huidige systematiek van verdeling, dus een vast bedrag en een bedrag variërend met het aantal betalende leden in de regio;
2. Indexeer de regiobijdragen, net als de contributie (d.w.z. een verhoging met ongeveer vijf procent eens in de twee jaren);
3. Hef de doeluitkeringen voor 'activiteiten aan de basis' en 'regionale podia' op en voeg het bedrag toe aan de regiobijdrage,
4. Geen apart financieel beleid voor de afdelingen in de vier grote steden;
5. Reserveer eventueel een klein bedrag voor regio's die in een uitzonderlijke situatie verkeren.

Het HB heeft het advies grotendeels overgenomen. We hebben echter gemeend de doeluitkeringen te moeten handhaven (waarmee voorstel 5 overbodig werd), en wel om de volgende redenen:

- A. **Activiteiten aan de basis:** er zal altijd de neiging bestaan om bij het HB aan te kloppen voor financiële ondersteuning bij bijvoorbeeld het (her)oprichten van afdelingen. Het werkt demotiverend als het HB dan 'nee' zou moeten verkopen. Beter is het landelijk een 'potje' te houden en bij de verdeling daarvan het oordeel van het regiobestuur zwaar te laten wegen.
- B. **Regionale podia:** hiervoor geldt hetzelfde argument. Daar komt bij dat het hier gaat om activiteiten die niet te binden zijn aan een bestuursniveau, maar om activiteiten gericht op individuele leden, met inbreng van het HB, regiobestuur en afdelingsbestuur. Ook hier is het oordeel van het regiobestuur van groot belang. In concreto stelt het Hoofdbestuur voor de hoeveelheid geld die in 19904 naar de regio's zal gaan te laten toenemen (de 'pot' wordt gevuld door het landelijke aantal betalende leden te vermenigvuldigen met 13 in plaats van 12,50 gulden) en de vaste bijdrage per regio (2.500 in plaats van 2.000 gulden) en het bedrag per betalend lid in de regio (iets minder dan 11 in plaats van 10 gulden) te verhogen. De exacte formulering van het voorstel aan de ALV is als volgt.

Voorstel regiobijdrage-regeling 1994:

Het totaal beschikbare bedrag voor de regio's wordt vastgesteld door het aantal leden, dat aan de contributieverplichting heeft voldaan, te vermenigvuldigen met f 13,- (was f 12,50).

Dit bedrag wordt als volgt verdeeld:

- vaste bijdrage van f 2.500,- (was f 2.000,-) voor elke regio;
- variabele bijdrage naar regio:
bedrag beschikbaar voor regio's na aftrek vaste bijdragen (in totaal f 30.000,-) delen door het totaal aantal betalende leden en dit bedrag maal het aantal leden per regio beschikbaar stellen aan de regio's.
Voor 1994 uitgaande van 13.000 betalende leden betekent dit naar schatting een variabele bijdrage van ca. f 11,- per betalend lid.

Het Hoofdbestuur

CONGRES

KLEINE AFDELINGEN EN CAMPAGNEFINANCIËN

In 1994 zullen vele afdelingen mee willen doen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Financieel gezien betekent dat nogal wat. Voor sommige afdelingen vormt het gebrek aan geld zelfs een bijna onoverkomelijk obstakel. Dat geldt in het bijzonder voor afdelingen zonder raadslid. Het Hoofdbestuur wil helpen:

1. afdelingen zonder raadslid moeten een waarborgsom storten van 500 gulden. Dit bedrag krijgen zij terug als ze een raadszetel bemachtigen. Het HB kan de waarborgsom voorschieten. Een schriftelijk verzoek aan het Landelijk Secretariaat is voldoende;
2. een verkiezingsstrijd betekent campagnevoeren en dus geld uitgeven. Het HB heeft op zich genomen daar een voorziening voor te treffen, in het kader van de landelijke campagnefinanciën. In de loop van het voorjaar zal hier meer duidelijkheid over komen.

Natuurlijk moet het ook landelijk uit de lengte of de breedte komen (het aantal leden is nog steeds laag). Maar het is de taak van alle bestuursniveaus (lokaal, regionaal en landelijk) om te voorkomen dat we raadszetels laten liggen uit financiële overwegingen.

Linze Schaap, eerste penningmeester HB

VACATURES ALV 56

In de november-Democraat (nr 9) werden de vacatures gemeld voor de algemene ledenvergadering op 20 maart 1993.

In de tussentijd zijn er enkele vacatures bijgekomen, onder andere door het in werking treden van het nieuwe Huishoudelijk Reglement, dat op 28 november 1992 door het congres werd vastgesteld.

Hieronder volgt een overzicht van alle vacatures waarin de **nieuwe vacatures** vet zijn afgedrukt. Voorzover bekend, is van de zittende leden vermeld of zij zich al dan niet herkiesbaar stellen. Kandidaatstellingsformulieren kunnen aangevraagd worden bij het landelijk secretariaat; Bezuidenhoutseweg 195; 2594 AJ Den Haag; tel. 070-3858303. Ingevulde formulieren moeten vóór **maandag 8 februari 1993**, 12.00 uur binnen zijn bij het landelijk secretariaat. Belangstellenden worden geadviseerd om de toelichting op de vacatures in de november-Democraat te lezen en voor meer informatie contact op te nemen met de bij de vacatures genoemde contactpersonen of het landelijk secretariaat.

BESTUREN

Hoofdbestuur

- DB-vice-voorzitter organisatie: zittend lid niet herkiesbaar
- HB-lid Utrecht : zittend lid niet herkiesbaar
- HB-lid Overijssel : zittend lid niet herkiesbaar
- HB-lid Gelderland : Annelies van Maanen herkiesbaar
- HB-lid Limburg : zittend lid niet herkiesbaar
- HB-lid Flevoland : vacature doordat zittend lid, Luc van der Wal, zich verkiesbaar stelt als DB-vice-voorzitter organisatie; indien niet verkozen herkiesbaar als HB-lid Flevoland
- HB-lid N-Brabant : vacature doordat zittend lid, Jorgen van Nistelrooij, zich verkiesbaar stelt als vice-voorzitter organisatie

contactpersoon voor profiel en andere informatie.

Guus Faasen, directeur Landelijk Secretariaat, 070-3858303

CONGRES

PSVI-Bestuur

- a. vacature voorzitter
- b. vacatures leden (3):
Han Polman einde 2e termijn : herkiesbaar
Erik Jongejan einde 1e termijn : herkiesbaar
C. Seldenrath einde 3e termijn : niet herkiesbaar

contactpersoon: Leo Pinxten, directeur PSVI, 070-3858303

SWB-Bestuur

- a. vacature voorzitter
- b. vacatures leden (2):
beide zittende leden: niet herkiesbaar

Profielchets van kandidaten voor het algemeen bestuur van de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66

De Stichting Wetenschappelijk Bureau D66 (SWB) is ondergebracht in een onafhankelijke stichting. Onder verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur van deze stichting doet de SWB onderzoek naar politieke vraagstukken en onderwerpen. Tevens stelt de SWB zich tot taak discussie te stimuleren over redenen en achtergronden van vragen die zich voordoen in de dagelijkse politieke praktijk.

Op de aanstaande Algemene Ledenvergadering zullen twee leden het bestuur van de SWB verlaten. Zij zijn niet herkiesbaar. Het algemeen bestuur zoekt bestuurskandidaten die affiniteit hebben met de lijnen uit het beleids- en werkplan van de SWB. Het gaat daarbij om kritische reflectie en commentaar op maatschappelijke ontwikkelingen en in het bijzonder om de analyse van het democratievraagstuk in zijn brede betekenis, mede in het licht van de overheersende bureaucratieproblematiek.

Daar een van de aftredende bestuursleden de huidige voorzitter is, zal het bestuur in zijn vernieuwde samenstelling - overeenkomstig artikel 4 van de statuten van de SWB - uit zijn midden een nieuwe voorzitter kiezen. Voor de nieuwe voorzitter geldt dat deze de SWB zal representeren binnen en buiten de partij. Zij of hij zal de vergadering van het algemeen bestuur leiden en uit dien hoofde tevens de belangrijkste gesprekspartner uit het bestuur zijn voor de directeur van het bureau. Voorts moet zij of hij op de hoogte zijn van de eisen die worden gesteld aan het werken in een politiek-wetenschappelijke stichting die voor een deel werkt met vrijwilligers. Het voorzitterschap zal ongeveer vijf uur per week vergen.

Naast een nieuwe voorzitter bestaat er behoefte aan een nieuw bestuurslid met een politiek-bestuurlijke achtergrond

Voor meer informatie: SWB, 070-3858303

PEAC-Bestuur : 3 vacatures, geen herkiesbare leden

contactpers.. Maria van der Leeuw, voorzitter PEAC,
020-6646215

CONGRES

VASTE COMMISSIES

Rapportagecommissie

- a. vacature voorzitter
- b. vacatures leden (2)

contactpers.: Tineke Veenstra,
tel. 070-3858303

Programmacommissie :

- a. vacature voorzitter: zittende voorzitter,
Bert Bakker, stelt zich verkiesbaar
- b. vacature lid (1):
zittend lid : niet herkiesbaar

contactpers.: Leo Keus, tel. 070-3858303

Geschillencommissie

- a. vacature voorzitter
- b. vacature lid (1):
zittend lid: niet herkiesbaar

contactpers.: Guus Faasen, tel.070-3858303

Financiële Commissie

- a. vacature voorzitter
- b. vacature lid (1):

huidige voorzitter Ewout Cassee einde 1e
termijn. herkiesbaar
als lid en verkiesbaar als direct door ALV
gekozen voorzitter

contactpersoon: Guus Faasen, 070-3858303

Landelijke verkiezingscommissie

- a. vacature voorzitter:
waarnemend voorzitter G. Warmerdam, stelt
zich verkiesbaar
- b. vacatures leden (4)
Carin Mulié- Velgersdijk einde 1e termijn
herkiesbaar
3 andere leden : niet herkiesbaar

contactpersonen :
Gert Warmerdam, 079-515909 ('s-avonds) en
Leo Keus, 070-3858303 (overdag).

LVC: Leegloop van Commissie

LVC is geen acroniem voor Leegloop Van Commissie, maar met de laatste wijziging van Statuten en Huishoudelijk Reglement (HR) is dat wel het geval. Het nieuwe HR bevat namelijk nieuwe onverenigbaarheden. Als gevolg hiervan treden drie leden van de Landelijke Verkiezingscommissie af op het congres van 20 maart 1993. Bovendien er een vacature voor de rechtstreeks door ALV te verkiezen voorzitter.

Waar staat de LVC voor? Met het nieuwe HR zijn de taken toegenomen. De LVC is verantwoordelijk voor alle interne verkiezingen op landelijk niveau. In de aanloop naar de verkiezingen in 1994 moet er door de LVC hard worden gewerkt. De LVC moet de interne verkiezingen voor Tweede Kamer (3 mei 1994) en Europees Parlement (juni 1994) organiseren. Daarnaast is de LVC een soort geweten van de verkiezingscommissies op regionaal- en afdelingsniveau. Dit betekent dienstverlening aan 350 à 400 verkiezingscommissies. Een taak die in 1993 met de gemeenteraadsverkiezingen van 2 maart 1994 veel aandacht vraagt.

Rest mij, de leden van de LVC die op het vorige congres zijn afgetreden of het aanstaande congres zullen aftreden, dank te zeggen voor de grote inzet voor de commissie.

Dank aan: Arno van der Avort, Henk Bleumink, Edith Erkelens en Ronald Verhagen.

Gert Warmerdam
waarnemend voorzitter LVC

ALV 55 – Sociale Zekerheid

Op 28 november 1992 is besloten om de ALV 55 te schorsen tot 20 maart 1993. Het besluit werd genomen omdat het programma was uitgelopen door grondige discussies over o.a. de sociale zekerheid en Schiphol.

Op 20 maart 1993 vindt nu de besluitvorming plaats over de moties sociale zekerheid. De amendementen sociale zekerheid zijn al behandeld. Per abuis is er op 28 november echter nog niet per punt gestemd over de onderstaande **geamendeerde aanbevelingen** sociale zekerheid. Dit laatste zal ook op 20 maart plaatsvinden en wel voorafgaande aan de ALV 56 op dezelfde dag.

Geamendeerde Aanbevelingen Sociale Zekerheid

SZ-00. Het sociale-zekerheidsbeleid moet een integraal onderdeel zijn van werkgelegenheids- en inkomensbeleid.

SZ-01. De uitgangspunten van D66 bij de ontwikkeling en beoordeling van een systeem van sociale zekerheid zijn:

- a. rechtvaardigheid, rechtsgelijkheid en rechtszekerheid,
- b. doelmatigheid en eenvoud in wet- en regelgeving en in de uitvoering en de handhaving daarvan;
- c. gerichtheid op behoud of bevordering van individuele zelfstandigheid,
- d. solidariteit waar deze niet kan worden gemist en eigen verantwoordelijkheid waar deze mogelijk is;
- e. blijvende betaalbaarheid van het systeem.

SZ-02. Voorop staat dat het zwaartepunt verlegd moet worden van het verstrekken van uitkeringen naar het bevorderen van arbeidsparticipatie. Het gaat er ten principale om dat al degenen die in beginsel in staat zijn zelf door betaalde arbeid in hun levensonderhoud te voorzien, verwacht mag worden dat zij dit doen.

Voor vergroting van de arbeidsparticipatie is nodig: vooral: een grote toename van het aantal banen. Dat wil zeggen:

- een toename van het aantal arbeidsplaatsen,
 - een verdeling van de werkgelegenheid over zo veel mogelijk mensen;
- voorts: een vergroting van de toegankelijkheid van banen, met name ten behoeve van specifieke groepen;
- tenslotte: verbetering van de begeleiding en bemiddeling naar de arbeidsmarkt.

SZ-03. De arbeidsparticipatie moet op verschillende niveaus worden bevorderd.

- op macroniveau moeten in samenspraak met de sociale partners, de lonen gematigd worden en moet arbeidsbevorderend inkomens- en fiscaal beleid worden gevoerd, er moet financiering worden gevonden voor werk dat nu niet of onbetaald plaatsvindt.

SZ-04. - op mesoniveau moet het toegankelijker maken van banen en het beter begeleiden en bemiddelen van mensen naar de arbeidsmarkt worden bevorderd door een drastische stroomlijning van de arbeidsvoorziening en de sociale zekerheid, waaronder begrepen bedrijfsverenigingen en GMD's, in eerste instantie door middel van een intensieve samenwerking tussen de betrokken instellingen op plaatselijk en regionaal niveau met als uiteindelijk doel volledige integratie in een nieuwe organisatie op regionaal niveau;

SZ-05. - op microniveau moet het verdelen van de beschikbare werkgelegenheid over zo veel mogelijk mensen worden bevorderd door stimulering van arbeidstijdverkorting en bedrijfsverlenging, bij voorkeur in combinatie met elkaar;

- een aantal belemmeringen om aan het arbeidsproces deel te nemen moeten concreet worden opgelost. Het gaat hier in het bijzonder om:

- a. bevordering van kinderopvang,
- b. bestrijding van leeftijdsdiscriminatie,
- c. bevordering van herverdeling van onbetaalde arbeid binnenshuis;
- d. het geschikt maken van arbeidsplaatsen voor terugkeer van herplaatsbare arbeidsongeschikten maar betaalde arbeid,
- e. invulling van onderwijsplannen, mogelijk in samenwerking met werkgevers;
- f. het geleidelijk omzetten van de bestaande VUT-regelingen in regelingen voor flexibele pensionering.

CONGRES

SZ-06. D66 acht centraal overleg tussen de regering en de sociale partners noodzakelijk om het kader te scheppen voor decentrale afspraken over het verruimen van arbeidsmogelijkheden en het opheffen van belemmeringen. Binnen dit overleg dient tevens de verantwoordelijkheid van alle sociale partners voor de instandhouding van het sociale stelsel tot uitdrukking te komen. De eindverantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de overheid.

SZ-07. De bevordering van de arbeidsparticipatie mag niet langer alleen een zaak van de arbeidsvoorziening zijn maar moet ook een zaak van de uitvoeringsorganisaties van de sociale zekerheid worden.

SZ-08. De uitvoeringsstructuur van de sociale zekerheid dient daarom ingrijpend te worden gewijzigd.

- in bestuurlijk opzicht moeten bij deze samenwerking de verschillende verantwoordelijken voor het beleid op hoofdlijnen, de uitvoering zelf en het toezicht daarop duidelijk worden afgebakend. Ook dienen ze aan democratische eisen te voldoen;

Regering en parlement schrijven de wettelijke kaders voor, werkgevers- en werknemersorganisaties zijn betrokken bij preventie, bemiddeling en uitkeringsvoorwaarden en de dagelijkse uitvoering berust bij een onafhankelijk Zelfstandig Bestuursorgaan.

SZ-09 - uitvoeringsorganisaties, arbeidsvoorzieningen en sociale diensten dienen nauw samen te werken,

SZ-10 - deze samenwerking dient te resulteren in een bundeling van taken zodat de burger zich slechts tot één loket hoeft te wenden. Er dient te worden "geëxperimenteerd" met loketten op contractbasis, waar bij een vorm van outputfinanciering de doelmatigheid en efficiency dient te verhogen en daarbij een betere impuls kan zijn voor een werkzaam sanctiebeleid.

SZ-11. D66 vindt de wetgeving op het gebied van de sociale zekerheid en de (subsidie-)regeling ten behoeve van de werkgelegenheid te gecompliceerd en te gedetailleerd. Beide dienen sterk te worden vereenvoudigd. Een onafhankelijke commissie dient daartoe op korte termijn een opdracht te krijgen. Deze opdracht moet binnen een van te voren gestelde tijdlimiet worden uitgevoerd.

SZ-12. D66 is alleen dan voorstander van de invoering van een minstelsel, als er zekerheid bestaat over de volgende randvoorwaarden.
- een reële keuzemogelijkheid voor alle inkomensgroepen om aanvullende verzekeringen af te sluiten voor alle reële risico's;

SZ-13. - het uitblijven van opwaartse druk op de lonen/lasten;

SZ-14. De automatische koppeling wordt vervangen door de beleidsmatige koppeling, waarbij als algemeen uitgangspunt geldt dat minimumloon en uitkeringen waardevast zijn. Een uitzondering vormt de AOW. Die moet welvaartsvast blijven.

SZ-15. D66 kiest in beginsel voor een waarde-vaste (in plaats van een welvaartsvaste) koppeling om daarmee meer ruimte te creëren aan de onderkant van het loongebouw teneinde de werkgelegenheid te bevorderen. Werkloosheid onder laaggeschoolden is een welvaartsverschijnsel van structurele aard. Een relatieve verlaging van het minimumloon is ontoereikend en naar alle waarschijnlijkheid zelfs contraproductief. Invoering van een alternatieve heffingsgrondslag of een variabele bonus, teneinde de loonkosten te verlagen, dienen serieus in onderzoek en in overweging te worden genomen.

SZ-16. De merites van een (gefiscaliseerd) basisinkomen dienen onderzocht te worden, in relatie tot maatregelen die de arbeidsdeelname stimuleren en die tot een arbeidsbevorderend en geïndividualiseerd inkomensbeleid leiden.

SZ-17. De mogelijkheden van een verschuiving in lastendruk van arbeid naar toegevoegde waarde dient te worden onderzocht.

CONGRES

CONCEPT-AGENDA ALV 55

(vervolg)
en ALV 56

(vervangt agenda in Democraat
november 1992 (nr. 9))

zaterdag 20 maart 1993
De Flint, Amersfoort

ALV 55 (vervolg)

- 09.30 Heropening door partijvoorzitter
- 09.30 Sociale zekerheid
 - moties
- 09.45 Sluiting door partijvoorzitter

ALV 56

- 09.45 Opening door partijvoorzitter
 - Benoeming notulen en stemcommissies
 - Toelichting stemprocedures
- 09.50 Financiën
 - regiobijdrage 1994
 - contributieregeling 1994
- 10.00 Presentatie kandidaten
 - besturen en commissies
 - Opening stembussen
- 10.20 Verkiezingen Tweede Kamer en Europees Parlement
 - termijn stemadvies-opening kandidaatstelling
 - stemadviescommissie Tweede-Kamerverkiezingen
 - stemadviescommissie Europese verkiezingen
 - procedure Europees programma
- 10.50 **Bestuurlijke reorganisatie**
- 12.40 Toespraak partijvoorzitter
- 13.00 Lunchpauze
 - presentatie kandidaten in wandelgangen
 - aanspreek mogelijkheid Kamer- en HB-leden
- 13.30 Vragenhalfuur Tweede Kamer-fractie
- 13.30 Sluiting stembussen
- 14.00 **Europa**
- 15.40 Actuele politieke moties
- 16.00 Uitslag stemmingen
- 16.05 Toespraak voorzitter Tweede Kamerfractie
- 16.35 Sluiting door partijvoorzitter

Congresreglementen:

ALV 55-Democraat 5/92, bijlage pagina 52

ALV 56-Democraat 1/93, bijlage pagina 10

LANDELIJKE VERKIEZINGSCOMMISSIE

Interne verkiezingen
Tweede-Kamerkandidaten

Elders in deze Democraat treft u een interview aan met Gert Warmerdam -waarnemend LVC- voorzitter- over de procedures van de interne verkiezingen van Tweede-Kamerkandidaten. Hieronder volgen puntsgewijs de besluiten die de LVC op 18 februari 1993 ter zake heeft genomen.

1. D66 neemt deel aan de Tweede-Kamerverkiezingen met 70 kandidaten en 5 verschillende groepen van kandidatenlijsten. De eerste 20 plaatsen op elke groep van kandidatenlijsten worden ingenomen door de eerste 20 kandidaten van de definitieve landelijke lijst, aangevuld met 10 kandidaten. Welke kieskringen één groep van kandidatenlijsten vormen wordt later bepaald.

2. Aan de tweede ronde van de interne kandidaatstelling wordt deelgenomen door 70 kandidaten uit de eerste ronde plus het aantal landelijke kandidaten (herkiesbare parlementariers). De eerste 70 kandidaten uit de tweede ronde worden geplaatst op de definitieve landelijke lijst.

3. Er wordt geen onderdrempel - minimum aantal stemwaarden om kandidaat te kunnen zijn - gehanteerd; noch voor de eerste, noch voor de tweede ronde.

4. Het aantal kandidaten dat aan de tweede ronde zal deelnemen kan worden geschat op 85. Op grond hiervan wordt het maximum aantal kandidaten op het stembiljet bepaald op 15 kandidaten en het minimum op 5 kandidaten. Het maximum en minimum van de eerste ronde wordt bepaald aan de hand van het aantal kandidaten dat deelneemt aan de eerste ronde van de interne kandidaatstelling.

Opening Kandidaatstelling Tweede-Kamerverkiezingen

De interne kandidaatstelling voor de Tweede-Kamerverkiezingen
opent op 22 maart 1993 en sluit op 22 september 1993 (HR art.030.3).

Kandidaatstellingsformulieren (HR art.023.1 en art.024.2) zijn verkrijgbaar bij: Landelijk Secretariaat D66, Bezuidenhouteweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070-3858303.

CONGRES

Politieke moties over Europa t.b.v. ALV 56

Onderstaande moties over de hoofdlijnen van het Europees beleid sluiten aan bij het congresstuk Quo Vadis, dat is gepubliceerd in de Democraat nr. 9 - 1992. Het Hoofdbestuur publiceert deze actuele politieke moties voor de discussie op ALV 56 over dit onderwerp.

Met deze moties worden de leden in een vroeg stadium bij het opstellen van het Europees programma betrokken. Dat was voor de rapportagecommissie de reden om van de reglementen af te wijken en deze voorstellen in de vorm van actuele politieke moties voor te leggen (de ALV beslist zelf over de behandeling hiervan). Het gaat hier slechts om richtinggevende teksten. Het concept van het Europees programma wordt op het najaarscongres op de gebruikelijke wijze en binnen de reglementaire termijnen behandeld.

Aangezien onderstaande moties niet kunnen worden geamendeerd, clustert de programmacommissie de in te dienen moties en actuele politieke moties tot alternatieve voorstellen. De actuele politieke moties over Europa dienen uiterlijk donderdag-ochtend 18 maart om 9.30 uur bij het Landelijk Secretariaat binnen te zijn. Men wordt verzocht de APM-teksten zo vroeg mogelijk aan te leveren. De postbestelling neemt twee dagen in beslag; het faxnummer is 070-3858183.

1. De ontwikkeling van de Europese Gemeenschap

De Algemene Ledenvergadering van D66,

in herinnering roepend dat D66 altijd voorstander is geweest van verdieping van de Europese Gemeenschap op inhoudelijke beleidsterreinen en in institutionele ontwikkeling,

overwegende dat verdieping met meerderheidsbesluitvorming in de Raad en democratische controle door het Europees Parlement ook moet gelden voor samenwerking op het gebied van de buitenlandse politiek en veiligheid en voor het immigratie- en vluchtelingenbeleid, en dat de intergouvernementele samenwerking, zoals die in het Verdrag van Maastricht is voorgesteld, slechts een eerste stap in deze richting is,

overwegende dat D66 het belangrijk vindt dat er gemeenschappelijke minimumnormen op sociaal-

economisch terrein komen, vooral wat betreft sociale zekerheid,

overwegende dat intergouvernementele samenwerking niet moet worden afgewezen als andere lidstaten (nog) niet bereid zijn soevereiniteit af te staan, waarbij wel geldt dat D66 voorstander blijft van verdergaande communautarisering (beleid binnen de rechtsorde van de Gemeenschap brengen),

overwegende dat op de koop toe moet worden genomen dat één of meer lidstaten afhaken als communautarisering verder gaat dan in het Verdrag van Maastricht staat geregeld,

spreekt als haar mening uit:

- dat D66 blijft streven naar verdere verdieping van de Gemeenschap na Maastricht, ook als dit leidt tot verschillende snelheden,

- dat communautarisering van samenwerking op het gebied van de buitenlandse politiek en veiligheid, van het immigratie- en vluchtelingenbeleid en van het sociale beleid doelstellingen blijven van D66-politiek,

- dat D66 noodgedwongen de uitzonderingssituatie van Denemarken accepteert, maar vasthoudt aan Maastricht als minimumnorm voor toetredende landen.

2. Het democratisch tekort van de Europese Gemeenschap

De Algemene Ledenvergadering van D66,

constaterende dat op dit moment de meeste burgers zich nog niet nauw bij Europa betrokken voelen en dat in die zin de legitimiteit van de Gemeenschap dus nog ontoereikend is, maar dat de ontwikkeling van de Gemeenschap op bijna ieder terrein regelgeving vergt die op democratische wijze tot stand moet komen,

overwegende dat versterking van het Europees Parlement toch de meest effectieve manier is om het democratische karakter van de besluitvorming te vergroten,

overwegende dat het nationale parlement zorg moet dragen voor een maximale democratische controle, zolang het Europees Parlement nog geen

CONGRES

volwaardige wetgevende en controlerende instantie is,
en dat voor die controle de instelling en werkwijze van het Nederlandse parlement moeten veranderen,

overwegende dat openbaarheid van de posities van de lidstaten minimumvoorwaarde is voor een effectieve controle door het nationale parlement op de Raad,

overwegende dat de initiatieven van de Europese Raad van Edinburgh op het gebied van openbaarheid van oriënterende debatten in de Raad een stap in de goede richting, maar nog niet voldoende zijn,

spreekt als haar mening uit:

- dat het Europees Parlement een volwaardig democratisch orgaan dient te worden, om de legitimiteit van en de betrokkenheid van de Europese burger bij de Europese Gemeenschap te vergroten,

- dat in afwachting daarvan het nationale parlement de plicht heeft zorg te dragen voor maximale democratische controle,
en dat de Kamer daartoe criteria voor het handelen van de bewindslieden in de Raad dient vast te stellen,

- dat zowel vergroting van de betrokkenheid van de Europese burger als adequate controle door het nationale parlement een grotere openbaarheid van het Europese besluitvormingsproces vereisen.

3. Oost-Europa

3-A. De Algemene Ledenvergadering van D66,

overwegende dat morele plicht en welbegrepen eigenbelang beweegredenen zijn voor de Westeuropese landen om te komen tot volledige integratie van de voormalige socialistische landen in Midden- en Oost-Europa in het westerse economische en politieke systeem,
en dat toetreding tot de Europese Gemeenschap hiervan onderdeel vormt,

erkennende dat volledig lidmaatschap van de Europese Gemeenschap een mate van economische en politieke ontwikkeling vergt die op dit moment nergens in Midden- en Oost-Europa is gerealiseerd,

hoewel nadrukkelijk wel naar volledig lidmaatschap moet worden gestreefd,

constaterende dat de betrokkenheid van West-Europa, met name de Europese Gemeenschap, te kort schiet bij de ontwikkeling van de voormalige socialistische wereld, zowel als het gaat om het openen van de eigen markt voor Midden- en Oosteuropese producten als wat betreft de omvang en kwaliteit van de verleende hulp,

overwegende dat bij de steun aan de Midden- en Oosteuropese economieën aspecten van duurzame ontwikkeling en sociaal beleid niet veronachtzaamd mogen worden,

spreekt als haar mening uit:

- dat volledige markttoegang voor de Midden- en Oosteuropese landen de belangrijkste stimulans is die West-Europa kan bieden bij het economisch omvormingsproces, en daarom de belangrijkste beleidsdoelstelling blijft,

- dat dit de Westeuropese landen echter niet van de plicht ontslaat aanzienlijk meer financiën dan tot nu toe voor dat proces uit te trekken,
en dat Nederland hiervoor in het midden van de volgende kabinetsperiode 2 miljard gulden op jaarbasis moet vrijmaken.

3-B. De Algemene Ledenvergadering van D66,

constaterende dat West-Europa een veiligheidsbelang heeft bij stabiliteit in Midden- en Oost-Europa,

overwegende dat West-Europa zijn betrokkenheid bij de Midden- en Oosteuropese regio ook moet laten blijken via veiligheidsarrangementen, om Midden- en Oost-Europa er niet alleen voor te laten staan en om nadrukkelijk verantwoordelijkheid te nemen voor de stabiliteit in die regio,

overwegende dat het geven van veiligheidsgaranties slechts mogelijk is als Midden- en Oosteuropese landen desgewenst worden toegelaten tot westerse verbanden op het gebied van internationale veiligheid (bijvoorbeeld de NAVO), onder voorwaarde dat die landen blijf geven van een stabiele democratische rechtsstaat en dat zij bereid zijn de verplichtingen te aanvaarden die uit de toelating voortvloeien,

CONGRES

spreekt als haar mening uit.

- dat de Midden- en Oosteuropese landen die zich hebben ontwikkeld tot een stabiele democratie moeten worden toegelaten tot westerse veiligheidsverbanden.

4. Immigratie

De Algemene Ledenvergadering van D66,

constaterende dat de toestroom van burgers uit de Derde-Wereldlanden - vooral uit Noord-Afrika en Oost-Europa - naar de Gemeenschap omvangrijk is en in de toekomst waarschijnlijk nog zal toenemen,

overwegende dat voor oorlogsvluchtelingen opvang in de regio voor de hand ligt, maar dat dit uitgangspunt niet mag betekenen dat de arme buurlanden grotendeels de financiële lasten van de opvang moeten dragen,

constaterende dat de Europese Gemeenschap een immigratiegebied is geworden voor economische immigranten,

en dat de daarmee samenhangende problemen alleen op Europees niveau (communautair dan wel intergouvernementeel) kunnen worden aangepakt, vanwege het verdwijnen van de grenzen in de Gemeenschap,

er naar strevende te voorkomen dat het probleem in onjuiste (racistische) termen wordt geschetst, onder erkenning van het feit dat noch de situatie op de arbeids- en woningmarkt in de Gemeenschap, noch de maatschappelijke omgeving in de verschillende lidstaten een onbeperkte toestroom van buitenlanders mogelijk maakt,

overwegende dat alleen met duidelijke, consequent toegepaste criteria (bijvoorbeeld een quotumbeleid en/of een ontmoedigingsbeleid voor werkgevers die illegalen in dienst nemen) de problematiek van de economische migratie en de daaruit voortvloeiende sociale onrust enigszins valt te beheersen,

erkennende dat de economische migratie slechts kan worden verminderd door de economische prikkel om naar West-Europa te komen, te verkleinen,

en dat het niet (of slechts in beperkt mate) openstellen van de grenzen voor personen uit Derde-Wereldlanden reden te meer is om

produkten uit deze landen vrij te laten concurreren op de Europese markt,

spreekt als haar mening uit:

- dat de Europese Gemeenschap en haar lidstaten zonder terughoudendheid de financiële consequenties moeten aanvaarden van de opvang van oorlogsvluchtelingen in Europa,

- dat de lidstaten van de Europese Gemeenschap de opvang van oorlogsvluchtelingen evenredig dienen te verdelen wanneer regionale opvang niet mogelijk is, en dat als andere lidstaten zich daar niet aan houden, dat voor Nederland geen reden mag zijn zich achter die landen te verschuilen,

- dat toelating van economische migranten in de Gemeenschap slechts in beperkte mate mogelijk is, en dat gezien het verdwijnen van de grenzen een Europees beleid met kracht moet worden ontwikkeld.

Vacatures - Verlenging Kandidaatstelling ALV 56

Na de sluiting van de kandidaatstelling op 8 februari van dit jaar bleek dat zich voor enkele vaste commissies onvoldoende kandidaten hadden aangemeld. Vervulling van deze vacatures is echter van groot belang voor een goed functioneren van deze commissies. Daarom wordt voor de onderstaande vacatures de kandidaatstelling verlengd tot **11 maart 1993 12.00 uur**.

Kandidaatstellingsformulieren zijn verkrijgbaar bij het Landelijk Secretariaat.

Landelijke verkiezingscommissie: 4 leden

contactpersonen: waarnemend voorzitter Gert Warmerdam

tel. 079-617916 ('s avonds); Leo Keus tel. 070-3858303 (overdag)

Rapportagecommissie: 2 leden

contactpersoon Tineke Veenstra tel. 070-3858303

Voorzitter Geschillencollege

contactpersoon Guus Faasen tel. 070-3858303

PEAC-bestuur: 1 lid

contactpersoon: voorzitter Maria van der Leeuw tel.020-6646215

CONGRES

HB-Voorstel Europees Programma ALV 56

Als het kabinet niet vroegtijdig valt, wordt 1994 een druk verkiezingsjaar met gemeenteraadsverkiezingen op 2 maart, Tweede-Kamerverkiezingen op 3 mei en Euroverkiezingen in juni. Naar de letter van het Huishoudelijk Reglement zou dit als consequentie hebben dat zowel het nationale als het Europese verkiezingsprogramma in het voorjaarscongres 1994 vastgesteld zouden moeten worden. De programma's moeten volgens het HR immers vastgesteld worden door het congres dat de lijsttrekkers kiest. Dit is bepaald met de bedoeling de lijsttrekker niet te verkiezen voordat het programma is vastgesteld.

Het Hoofdbestuur vindt het echter niet verantwoord om in één congres twee omvangrijke verkiezingsprogramma's te behandelen. In 1989 bleek dat het al moeilijk genoeg was om alleen het programma voor de Tweede-Kamerverkiezingen in één congres vast te stellen. Het congres moest toen besluiten een aantal amendementen niet te behandelen.

Voorstel Hoofdbestuur: het programma voor de Europese verkiezingen wordt tijdens de ALV 57 op 30 en 31 oktober 1993 behandeld. De ALV 57 wordt geschorst tot de dag waarop ook ALV 58 zal plaatsvinden: 4 en 5 februari 1994. Op 4 en 5 februari 1994 wordt het Europees programma vastgesteld én de lijsttrekker gekozen.

STEMADVIESCOMMISSIE TWEDE-KAMERVERKIEZINGEN 1994

Het Hoofdbestuur stelt de Algemene Ledenvergadering van 20 maart 1993 in Amersfoort voor de volgende leden te benoemen in de stemadviescommissie voor de Tweede-Kamerverkiezingen:

Wim Dik (voorzitter)
Maarten Engwirda
Ruby van Essen
Michel Jager
Maria van der Leeuw
Lies Mulderij
Carla Pauw.

HB-voorstel termijnen stemadvies-kandidaatstelling ALV 56

Het Hoofdbestuur heeft het punt 'stemadvies-commissie verkiezingen' geagendeerd voor ALV 56 (20 maart 1993). Dat is de eerste ALV na het in werking treden van het nieuwe Huishoudelijk Reglement, met nieuwe bepalingen over het stemadvies. Naar de letter van het Huishoudelijk Reglement (art.22.4) kan de kandidaatstelling pas 30 dagen na een besluit over een stemadvies-commissie geopend worden. Een andere consequentie van het HR is evenwel dat de kandidaatstelling minstens één jaar sluit voor dag van indiening van de kandidatenlijsten ingevolge de kieswet (art.30.3). Dit betekent dat de kandidaatstelling op 22 maart 1993 geopend moet worden. Te weten 2 dagen na het congres. De Landelijke Verkiezingscommissie ziet geen bezwaar in het openen van de kandidaatstelling voor de Tweede-Kamerverkiezingen 2 dagen na het besluit over het instellen van een stemadvies-commissie. Deze commissie is onder meer belast met het geven van aanwijzingen voor en het houden van toezicht op de kandidaatstellingen- en verkiezingsprocedures.

HB-voorstel aan ALV 56 op 20 maart 1993: De ALV stemt in met het afwijken van artikel 22 lid 4 van het Huishoudelijk Reglement, in de zin dat op 20 maart 1993 een geldig besluit wordt genomen over het al dan niet instellen van een stemadviescommissie, waarna op 22 maart 1993 de kandidaatstelling voor de interne verkiezingen voor Tweede-Kamerkandidaten wordt geopend.

STEMADVIESCOMMISSIE EUROPESE VERKIEZINGEN 1994

Het Hoofdbestuur stelt de Algemene Ledenvergadering van 20 maart 1993 in Amersfoort voor de volgende leden te benoemen in de stemadviescommissie voor de Europese verkiezingen in 1994.

Jan Terlouw (voorzitter)
Hayo Apotheker
Herman Schaper
Annelies Verstand
Edmond Wellenstein.